

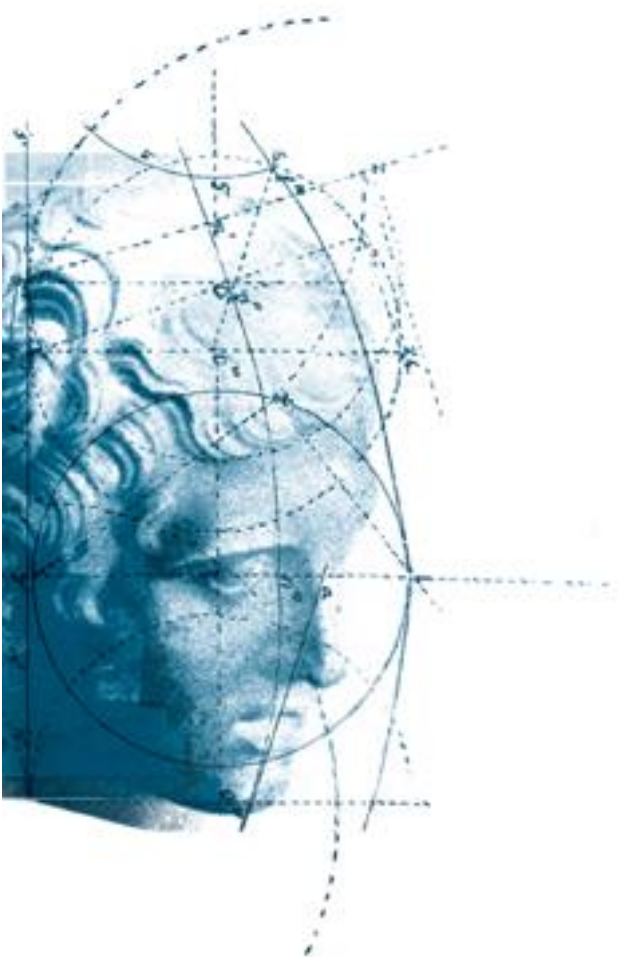
Absolventi středních škol a trh práce

Odvětví:

OBCHOD

Mgr. Pavla Chomová
Mgr. Gabriela Doležalová
Ing. Jana Trhlíková
Ing. Jiří Vojtěch
a kolektiv autorů

Praha 2014

Obsah

---

1. Úvodní slovo	3
2. Nově přijatí žáci a absolventi škol.....	4
2.1 Vývoj počtu absolventů a jejich oborová struktura	4
2.2 Vývoj počtu nově přijatých žáků a jejich oborová struktura	6
2.3 Struktura nově přijatých žáků v krajích	9
2.4 Přehled oborů vzdělání	10
2.5 Přehled středních škol.....	11
3. Nezaměstnanost absolventů škol na trhu práce	12
3.1 Nezaměstnanost absolventů škol podle kategorie vzdělání.....	12
3.2 Nezaměstnanost absolventů škol podle oboru vzdělání	14
3.3 Nezaměstnanost absolventů škol v krajích.....	15
4. Přejít absolventů škol na vysoké a vyšší odborné školy.....	15
4.1 Přihlašování absolventů s maturitou na vyšší odborné a vysoké školy	15
4.2 Předčasné odchody z vysokých škol	17
5. Shoda vzdělání a zaměstnání u absolventů	18
5.1 Zaměstnanost mladých absolventů podle seskupení povolání	18
5.2 Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání	20
6. Pohled absolventů škol na své uplatnění v oboru	22
6.1 Uplatnění absolventů v oboru.....	22
6.2 Důvody absolventů pro práci v jiném oboru.....	23
6.3 Využití získaných dovedností z pohledu absolventů	25
7. Potřeby a názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů škol.....	26
7.1 Požadované dovednosti u absolventů ze strany zaměstnavatelů	26
7.2 Charakteristiky přijímání absolventů do zaměstnání z pohledu zaměstnavatelů.....	29
7.3 Poptávka po profesích či oborech vzdělání na trhu práce	31
8. Trh práce a zaměstnanost v ČR a EU	32
8.1 Zaměstnanost podle odvětví	33
8.2 Zaměstnanost podle profesních skupin	34
9. Závěr.....	36

Absolventi středních škol a trh práce – odvětví OBCHOD

**Mgr. Pavla Chomová, Mgr. Gabriela Doležalová, Ing. Jana Trhlíková, Ing. Jiří Vojtěch
a kolektiv autorů**

Vydal Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další
vzdělávání pedagogických pracovníků

© NÚV 2014

Korektura: Oddělení pro informační a publikační činnost

1. Úvodní slovo

Mezi odborným vzděláváním a trhem práce existuje úzká vazba. Jedním z hlavních cílů vzdělávání je poskytovat žákům kvalifikaci vhodnou pro uplatnění na trhu práce. Ve školách žáci získávají všeobecné i odborné vědomosti a dovednosti – kompetence, které jim mají umožnit dobré budoucí pracovní uplatnění.

Vzdělávání tím vlastně formuje budoucí nabídku kvalifikované pracovní síly. V ideálním případě by měla existovat rovnováha mezi nabídkou nových pracovních sil na jedné straně a poptávkou zaměstnavatelů na straně druhé. Aby byl tento proces co nejefektivnější, je důležité, aby měl resort školství i další zainteresované subjekty na všech svých rozhodovacích úrovních k dispozici (pro svá jednání a strategická i koncepční rozhodování) co nejvíce informací jak o potřebách a požadavcích zaměstnavatelů a trhu práce, tak i o připravenosti a úspěšnosti absolventů škol při přechodu do pracovního života. Tyto informace poskytují resortu školství potřebnou zpětnou vazbu, a mohou tedy posloužit k dalšímu rozvoji vzdělávání.

Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) se problematice odborného vzdělávání žáků a jejich následného uplatnění na trhu práce dlouhodobě věnuje. Každoročně jsou zpracovávány informace o vývoji oborové struktury žáků na středních i vyšších odborných školách, stejně jako údaje o nezaměstnanosti absolventů škol. V několikaletých časových intervalech jsou zjišťovány také jak názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů škol pro praxi, tak i názory a pohled samotných absolventů na využití získaných dovedností. Mezi zpracovanými informacemi nechybí ani názory pracovníků úřadů práce, materiály zaměřené na zjišťování potřeb trhu práce prostřednictvím analýz inzertní nabídky pracovních míst, porovnávání shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním atd. Všechny tyto informace doposud zjištěné a zpracované v NÚV jsou dostupné na webových stránkách www.infoabsolvent.cz nebo na www.nuv.cz v části Vzdělávání a trh práce.

Zmíněné materiály a publikace jsou obvykle zaměřeny na jednu z uvedených tematických oblastí. Přitom řada jednání a rozhodování v odborném školství probíhá spíše v rámci stejného oborového zaměření, to znamená, že odpovídá sféře jednotlivých odvětví či sektorů. V tomto rámci jsou také organizovány a pracují oborové skupiny a sektorové rady, v kterých jsou zastoupeni odborníci a představitelé jak vzdělavatelů, tak zaměstnavatelů či jejich sdružení.

A právě potřeba mít pohromadě informace podle oborového zaměření stojí za vznikem tohoto materiálu. Ten totiž **obsahuje důležité a dostupné informace o počtech nově přijatých žáků a absolventů škol, o jejich připravenosti a úspěšnosti při přechodu na trh práce, popřípadě do dalšího vzdělávání, o tom, jestli absolventi skutečně v oboru pracují apod., pro zvolené odvětví, zde konkrétně pro odvětví OBCHOD**. Kromě této publikace vznikly stejné materiály i pro další odvětví: strojírenství, elektrotechnika, stavebnictví, zemědělství, ekonomika, služby a gastronomie.

Vzhledem ke svému charakteru by tato publikace měla sloužit především představitelům MŠMT, MPSV a krajských úřadů, zástupcům zaměstnavatelů v obchodním odvětví, členům oborových skupin a sektorových rad pro oblast maloobchod a velkoobchod ad. Ti všichni se totiž nějakou měrou podílí na rozvoji a směřování odborného vzdělávání, a to na úrovni daného odvětví.

Tato publikace obsahuje jen základní výtah dostupných informací. Vzhledem k jejímu omezenému rozsahu není možné do ní zahrnout všechny relevantní a užitečné informace ke každému tématu. Proto jsou v každé kapitole uvedeny zdrojové materiály a další užitečné odkazy, které je možné si volně vyhledat, a to především v Informačním Systému o uplatnění Absolventů škol na trhu práce (ISA) na www.infoabsolvent.cz.

2. Nově přijatí žáci a absolventi škol

Nejprve je třeba se podívat, kolik absolventů škol vlastně každoročně své vzdělávání úspěšně dokončí. Informace o absolventech škol i počtech žáků vychází z výkonových statistik školství, které MŠMT každoročně povinně zjišťuje od škol. Pro komplexnější pohled je v této kapitole vždy uveden nejen počet absolventů **skupiny oborů 66 Obchod**, ale i počet absolventů celkem.

2.1 Vývoj počtu absolventů a jejich oborová struktura

V roce 2013 úspěšně ukončilo studium na střední škole (bez nástavbového studia) 91,9 tisíc absolventů, což je o 4,9 tisíc méně než v roce předchozím. Za poslední 4 roky se jejich počet snížil dokonce o 10,5 %. Navíc vzhledem k výraznému poklesu počtu nově přijatých žáků do středních škol v posledních čtyřech letech z důvodu demografického poklesu je nutno i v dalších letech počítat s dalším propadem počtu absolventů škol.

Mezi absolventy středních škol (bez nástavbového studia) bylo v roce 2013 zhruba **27 % absolventů s výučním listem (kategorie E a H)**, **5,5 % absolventů s maturitou a s odborným výcvikem (kategorie L0)**, **42 % absolventů klasických maturitních oborů (kategorie M)** a **25 % absolventů gymnaziálních oborů (kategorie K)**.

► Skupina oborů 66 Obchod

Absolventi oboru skupiny **66 Obchod** tvořili v roce 2013 s počtem 2,1 tisíc přibližně **2,3 % ze všech absolventů** středních škol (bez nástavbového studia). Patří tedy spíše k méně zastoupeným skupinám oborů vzdělání. **Podíl dívek** mezi absolventy obchodních oborů vzdělání středních škol (bez nástaveb) činil v roce 2013 celkově **72 %**.

Počet absolventů středních škol dlouhodobě vlivem nepříznivého demografického vývoje klesá, mezi lety 2010 a 2013 o 10,5 %. **Úbytek počtu absolventů oborů ze skupiny 66 Obchod** je však mnohem vyšší. V období 2010 – 2013 se snížil počet absolventů obchodních oborů dokonce **o 30 %** z 3 tisíc na 2,1 tisíc, ještě v roce 2002 však ukončilo některý z obchodních oborů středních škol (bez nástaveb) 5,8 tisíc absolventů. Důvodem této skutečnosti je hlavně ztráta zájmu o uvedené obory mezi žáky. Podíl absolventů obchodních oborů vzdělání na celkovém počtu absolventů se mezi lety 2002 a 2010 prudce propadl z 5,2 na 2,9 %, od roku 2010 pak dále pomalu klesal na **2,3 %**.

Z 2,1 tisíc absolventů obchodních oborů vzdělání v roce 2013 jich **69 %** (1,4 tisíc) tvořili **absolventi s výučním listem** (kategorie E a H), **29 %** (zhruba 600) pak **absolventi oborů s maturitou a odborným výcvikem** (kategorie L0) a zbylá **2 %** představovali **absolventi klasických odborných maturitních oborů** (kategorie M). Pokles počtu absolventů obchodních oborů je patrný ve všech zmíněných kategoriích, ovšem s různou intenzitou.

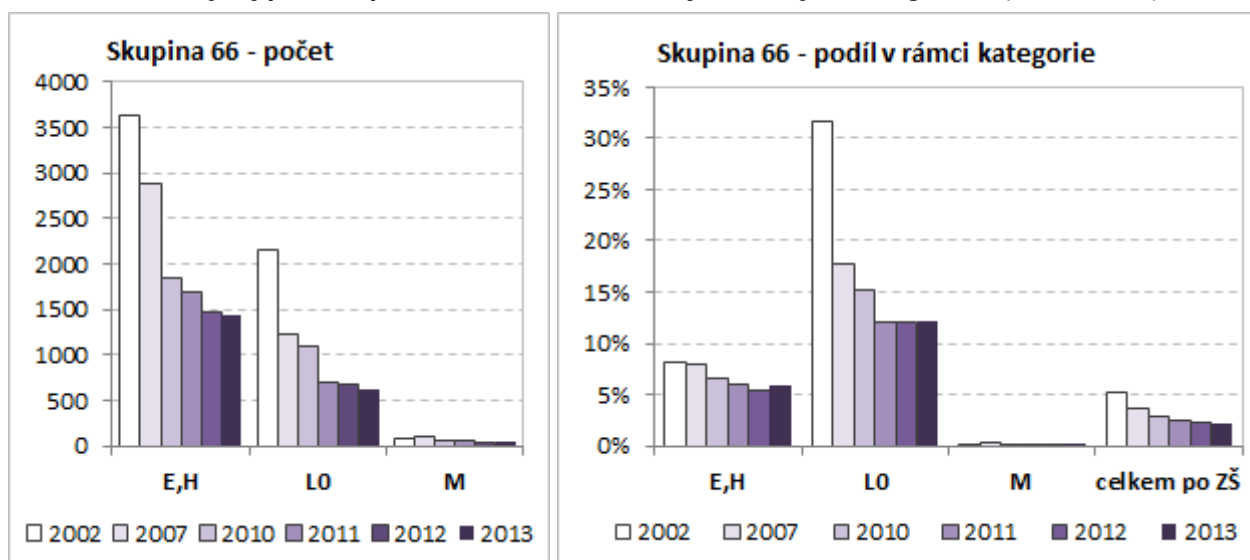
Podrobné údaje o počtech a podílech absolventů a jejich vývoji pak obsahují tabulka 2.1 a obrázky 2.1 a 2.2.

Tab. 2.1: Vývoj počtu absolventů škol podle kategorie vzdělání¹

Absolventi - denní forma vzdělávání									
Rok	Kat. E,H		Kat. L0		Kat. M		Kat. K	Celkem (po ZŠ)	
	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše		Sk. 66	Vše
2002	3 622	44 483	2 143	6 792	76	42 428	18 527	5 841	113 120
2007	2 870	35 822	1 228	6 933	110	46 511	24 193	4 208	114 112
2010	1 835	27 449	1 104	7 241	55	43 363	24 198	2 994	102 709
2011	1 685	27 791	703	5 811	52	40 461	23 862	2 440	98 455
2012	1 479	27 243	669	5 506	48	39 590	23 888	2 196	96 813
2013	1 440	24 592	613	5 070	40	38 969	22 686	2 093	91 884
změna 10-13 (%)	-21,5%	-10,4%	-44,5%	-30,0%	-27,3%	-10,1%	-6,2%	-30,1%	-10,5%

Největší podíl absolventů **obchodních oborů** ve středním vzdělávání končí **obory středního vzdělání s výučním listem**, tedy z **kategorie E a H**. V případě této kategorie ve skupině **66 Obchod** počet absolventů nejvýrazněji klesl už v letech 2002 – 2010, a to o polovinu (z 3,6 a 1,8 tisíc). V posledních 4 letech se počet absolventů obchodních oborů s výučním listem snížil o dalších 400 absolventů na hodnotu 1,4 tisíc v roce 2013. Vzhledem k tomuto trendu došlo také ke snížení podílu absolventů s výučním listem ve skupině oborů Obchod. V roce 2012 dosáhl podíl absolventů obchodních oborů s výučním listem zatím nejnižších hodnot 5,4 %, v následujícím roce 2013 se však tento poměr opět zvýšil na **5,9 %**, což je **mírně podprůměrná hodnota**, kterou dosahují například také dřevozpracující a potravinářská skupina oborů.

Obr. 2.1 a 2.2: Vývoj počtu a podílu absolventů škol v jednotlivých kategoriích (denní forma)

V případě počtu absolventů **obchodních oborů kategorie L/0**, tedy maturitních oborů, jejichž součástí je i odborný výcvik, docházelo k většímu **poklesu hlavně do roku 2011**, kdy absolvovalo přibližně 700 žáků v obchodních oborech oproti 2,1 tisícům v roce 2002. V tomto

¹ V tabulce je uvedena procentní hodnota změny počtu absolventů mezi roky 2010 a 2013, protože účelem bylo vyjádřit rozsah změn ve střednědobém období, tzn. v posledních 4 letech. Samozřejmě k velkým změnám docházelo už dříve, což dokazují hodnoty počtu absolventů v roce 2002 a 2007.

období se také snížilo zastoupení skupiny Obchod mezi absolventy kategorie L/0 z 31,6 % na 12,1 % v roce 2011. Hlavní důvod tedy lze spatřit ve **ztrátě zájmu o tyto obory** mezi žáky. Za poslední 3 roky se počet absolventů obchodních oborů kategorie L/0 snížil o necelých 100 na 613 absolventů, což odpovídá podílu v rámci kategorie **12,1 %**. To znamená, že v období 2011 až 2013 již **podíl absolventů obchodních oborů v kategorii L/0 stagnuje**.

Počet i podíl absolventů **obchodních oborů kategorie M**, tedy klasických 4letých maturitních oborů, je **spíše zanedbatelný, ovšem výrazněji neklesá**. V roce 2013 absolvovalo v oboru zaměřeném na knihkupecké a nakladatelské činnosti celkem 40 žáků.

Počet absolventů **nástavbového studia** celkem v posledních čtyřech letech klesá, hlavně v případě denní formy vzdělání. Ještě více však ubývá absolventů obchodních nastavbových oborů, kteří v roce 2013 tvořili 1,5 % absolventů nástaveb v denní a 1,4 % absolventů v jiné než denní formě vzdělání. V roce 2013 tak dosáhl počet absolventů nastavbového studia v odvětví obchod 97 absolventů, přičemž přibližně polovina ukončila vzdělání v denní formě. Ještě méně absolventů (méně než 70) pak končí **obchodní obory na úrovni vyšších odborných škol**. Obory skupiny Obchod tedy nejsou na vyšších odborných školách téměř zastoupeny.

Tab. 2.2: Vývoj počtu absolventů škol podle kategorie vzdělání

Absolventi	Kat. L5				VOŠ			
	denní		jiná forma		denní		jiná forma	
	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše
2002	303	6 316	360	3 459	59	6 572	7	643
2007	357	8 142	539	5 889	38	5 310		923
2010	183	6 252	257	5 558	52	4 663		1 689
2011	75	4 412	222	4 554	38	4 657		1 753
2012	46	3 682	48	4 049	26	4 935		1 672
2013	50	3 238	47	3 425	61	4 819	6	1 618
2013 (%)	1,5%	-	1,4%	-	1,3%	-	0,4%	-

Pokud Vás zajímá oborová struktura absolventů podrobněji, doporučujeme podívat se na www.infoabsolvent.cz → do části **Absolventi a trh práce** → v záložce **Vzdělávání a volba oboru** je pod nadpisem → **Počty žáků a absolventů** umístěna stránka **Vývoj počtu absolventů SŠ a VOŠ**. V ní lze dohledat srovnání zastoupení absolventů v jednotlivých skupinách a kategoriích oborů.

2.2 Vývoj počtu nově přijatých žáků a jejich oborová struktura

Struktura absolventů úzce souvisí se strukturou nově přijatých žáků. Ta totiž předznamenává, jak přibližně se bude vyvíjet počet a struktura absolventů o několik let později. V současnosti dochází k velkému snížení počtu žáků, což se začalo projevovat výrazněji i na oborové struktuře žáků. Největší snížení nastalo v roce 2010/11, kdy do 1. ročníků středních škol bylo přijato 113 150 žáků oproti 127 793 žákům v roce 2009/10. Pokles nově přijatých žáků ovšem pokračoval dále, v roce 2013/14 tak do 1. ročníků středních škol (kromě nástaveb) bylo přijato 101 258 žáků.

V posledních 3 letech (2010 – 2013) tedy došlo k celkovému poklesu počtu žáků vstupujících do 1. ročníků oborů středních škol navazujících na základní školu o 10,5 %. Nejméně za poslední 3 roky se snížil počet nově přijatých žáků do gymnaziálních oborů (o 3,0 %), nejvíce pak u odborných maturitních oborů vzdělání (o 19 % u kategorie L0 a o 13 % u kategorie M). Počet žáků vstupujících do oborů s výučním listem se pak od roku 2010 snížil o 10 % (z 35,1 tisíc na 31,5 tisíc nově přijatých žáků).

► Skupina oborů 66 Obchod

A jak je to s nově přijatými žáky ve skupině oborů **66 Obchod**? Počet nově přijatých žáků v obchodních oborech také dlouhodobě klesá, a to vyšším tempem než se snižuje počet nově přijatých žáků celkem. Nově přijatých žáků ve skupině oborů 66 Obchod ubylo mezi lety 2010 a 2013 přibližně o čtvrtinu (tj. o téměř 26 %). Podíl nově přijatých žáků do obchodních oborů navazujících přímo na základní školu tak **poslední 4 roky** klesl z 2,7 % v roce 2010 na **2,2 %** v letech 2012 a **2013**. Ještě v roce 2007 však do obchodních oborů vstupovalo 3,3 % žáků po základní škole. Znamená to tedy **mírné snížení zájmu o tyto obory mezi žáky končícími základní školu**.

Z 2,2 tisíc nově přijatých žáků do oborů vzdělání skupiny 66 Obchod jich v roce 2013 bylo celkem **84 %** (1,9 tisíc) přijato do **obchodních oborů s výučním listem** (kategorie E a H), **14 %** (přibližně 300) pak do **obchodních oborů s maturitou a odborným výcvikem** (kategorie L0) a zbylé **2 %** (zhruba 2 třídy) představovali nově přijatí obchodních maturitních oborů kategorie M.

Tab. 2.3: Vývoj počtu nově přijatých žáků do oborů středních škol po ZŠ podle kategorie vzdělání

Nově přijatí žáci - denní forma vzdělávání									
Rok	Kat. E,H		Kat. L0		Kat. M		Kat. K	Celkem (po ZŠ)	
	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše		Sk. 66	Vše
2002	4 245	52 508	1 603	8 817	171	53 003	25 308	6 019	141 239
2007	2 922	42 093	1 372	10 110	75	55 185	25 845	4 369	134 114
2010	2 119	35 123	826	8 002	57	46 156	22 859	3 002	113 150
2011	2 057	33 876	510	7 186	53	42 651	22 361	2 620	107 081
2012	1 907	33 202	350	6 406	56	40 022	22 811	2 313	103 419
2013	1 870	31 566	309	6 486	50	40 060	22 175	2 229	101 258
změna 10-13 (%)	-11,8%	-10,1%	-62,6%	-18,9%	-12,3%	-13,2%	-3,0%	-25,7%	-10,5%

Do **obchodních oborů s výučním listem** je ročně **přijato** přibližně **1,9 tisíc žáků**, což odpovídá podílu **5,9 %** nově přijatých žáků do učebních oborů. Počet nově přijatých žáků do obchodních učebních oborů poslední 4 roky pomalu klesá, ovšem tempo poklesu odpovídá i pomalému snižování počtu nově přijatých žáků do oborů s výučním listem. Dokazuje to fakt, že **podíl přijatých do obchodních oborů s výučním listem mezi vyučenými poslední 4 roky spíše jen mírně kolísá**, když v roce 2010 činil 6,0 %.

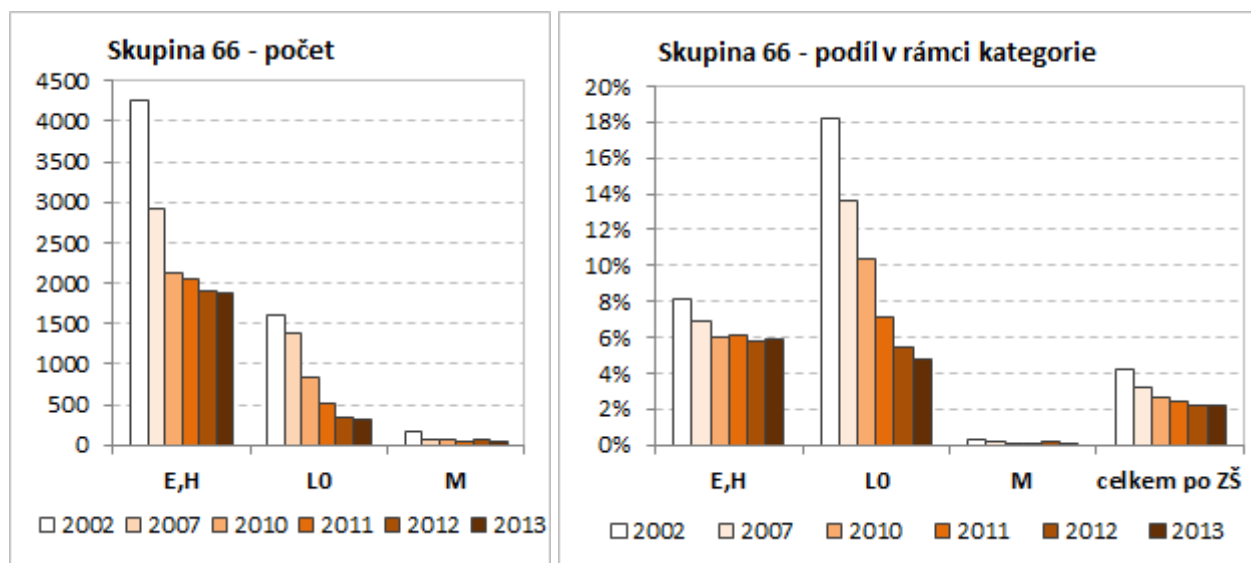
Poněkud odlišný trend se projevuje v případě nově přijatých žáků do **obchodních oborů kategorie L0** (s maturitou a odborným výcvikem), tedy do oboru s názvem **Obchodník**. V tomto oboru dlouhodobě nově přijatých žáků ubývá, od roku 2010 o více než polovinu, zatímco snížení počtu nově přijatých žáků do této kategorie celkem dosáhlo 13 %.

To znamená, že se **podíl nově přijatých žáků do obchodních oborů v kategorii L0** významně snížil z 10,3 % v roce 2010 na **4,8 %** v roce 2013.

Počet nově přijatých žáků do **obchodních oborů s maturitou kategorie M** je zanedbatelný. Jedná se o žáky přijaté do specificky zaměřeného oboru Knihkupecké a nakladatelské činnosti. V posledních 4 letech se počet nově přijatých žáků do tohoto oboru téměř nezměnil, obor se otevírá přibližně pro 50 – 57 žáků.

Podíl žáků vstupujících do obchodních oborů s výučním listem tedy poslední čtyři roky spíše stagnuje, u maturitních oborů pak významně klesl. To znamená, že i v době, kdy klesá počet žáků celkově, se daří přijímat do obchodních oborů s výučním listem nové žáky přibližně ve stejném zastoupení jako v předchozích letech. Podrobnější údaje o počtech a podílech nově přijatých žáků a jejich vývoji pak obsahují tab. 2.3 a obr. 2.3 a 2.4.

Obr. 2.3 a 2.4: Vývoj počtu a podílu nově přijatých žáků v jednotlivých kategoriích (denní forma)

V případě nástavbového studia dochází dlouhodobě ke snižování počtu nově přijatých žáků. **Nově přijatí žáci obchodních oborů** tvoří ze všech nově přijatých pouze 1,6 % v denní a zanedbatelných 0,4 % v jiné než denní formě vzdělání. V roce 2013 dosáhl počet nově přijatých žáků do nástavbového studia v obchodních oborech hodnoty 134 žáků. Na **vyšší odborné školy** bylo v roce 2013 přijato oborů vzdělání skupiny 66 Obchod jen 79 žáků.

Tab. 2.4: Vývoj počtu žáků nově přijatých od oborů navazujících na SŠ podle kategorie vzdělání

Nově přijatí žáci do 1.r.	Kat. L5				VOŠ			
	denní		jiná forma		denní		jiná forma	
Rok	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše
2002	474	11 412	747	8 673	43	10 709	6	2 024
2007	343	11 406	495	11 005	79	8 786	0	3 189
2010	133	10 609	123	10 519	91	9 414	0	3 424
2011	130	9 174	85	7 514	85	8 464	0	3 316
2012	114	7 791	33	6 148	57	8 706	0	3 260
2013	112	7 036	22	6 006	79	8 548	0	3 257
2013 (%)	1,6%	-	0,4%	-	0,9%	-	0,0%	-

Pro zájemce o další informace týkající se struktury nově přijatých žáků do škol doporučujeme podívat se na stránku www.infoabsolvent.cz → do části **Absolventi a trh práce** → v záložce **Vzdělávání a volba oboru** pod nadpisem → **Počty žáků a absolventů** → **Oborová struktura žáků v SŠ a VOŠ**.

Vývoj počtu nově přijatých žáků najdete pak v publikaci:

VOJTĚCH, J., PATEROVÁ, P.: *Vývoj vzdělanostní a oborové struktury žáků a studentů ve středním a vyšším odborném vzdělávání v ČR a v krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se stavem v EU – 2013/14. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2014. 47 stran,*

dostupné na <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-87>.

2.3 Struktura nově přijatých žáků v krajích

Tabulka 2.6 obsahuje údaje o počtech nově přijatých žáků v jednotlivých kategoriích a v oborech skupiny 66 Obchod v roce 2013, a to v krajském členění. Vzhledem k různé velikosti krajů je však potřebné pro vzájemné srovnávání mezi kraji využít spíše podíl nově přijatých žáků obchodních oborů na celkovém počtu nově přijatých žáků (obr. 2.5).

Tab. 2.5: Počet nově přijatých žáků podle kategorie vzdělání v roce 2013 v krajích (denní forma)

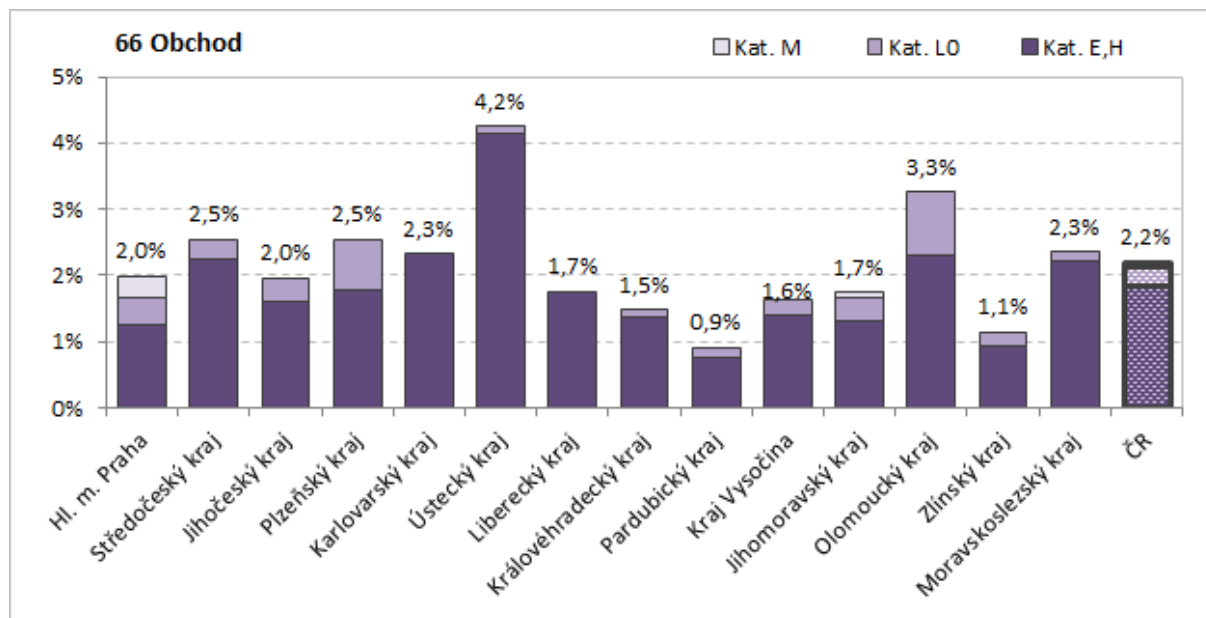
Kraj	Kat. E,H		Kat. L0		Kat. M		Kat. K	Celkem (po ZŠ)	
	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše	Sk. 66	Vše		Sk. 66	Vše
Hl. m. Praha	165	2 413	54	793	40	5 887	3 848	259	13 080
Středočeský kraj	209	3 163	28	454	0	3 530	2 049	237	9 296
Jihočeský kraj	104	2 059	23	416	0	2 651	1 333	127	6 497
Plzeňský kraj	91	1 709	38	354	0	2 070	939	129	5 094
Karlovarský kraj	66	1 155	0	159	0	990	533	66	2 848
Ústecký kraj	352	3 079	10	443	0	3 440	1 454	362	8 523
Liberecký kraj	70	1 496	0	153	0	1 614	719	70	4 020
Královéhradecký kraj	80	1 811	6	268	0	2 531	1 175	86	5 844
Pardubický kraj	39	1 705	8	367	0	1 942	1 105	47	5 155
Kraj Vysočina	70	1 614	12	322	0	1 982	1 073	82	5 054
Jihomoravský kraj	144	3 337	39	814	10	4 166	2 662	193	11 095
Olomoucký kraj	151	2 213	63	520	0	2 385	1 383	214	6 580
Zlínský kraj	53	1 644	13	545	0	2 176	1 390	66	5 785
Moravskoslezský kraj	276	4 168	15	878	0	4 696	2 512	291	12 387
ČR	1 870	31 566	309	6 486	50	40 060	22 175	2 229	101 258

V roce 2013 bylo v České republice přijato do 1. ročníků středních škol (bez nástavbového studia) 2 229 žáků do obchodních oborů, což představuje 2,2 % všech nově přijatých žáků. Rozdíly tohoto ukazatele mezi jednotlivými kraji jsou však vysoké. V Pardubickém kraji a ve Zlínském kraji se podíl nově přijatých žáků do obchodních oborů navazujících na ZŠ pohybuje na nejnižší úrovni v rámci ČR, a to na hodnotě 0,9 % (resp. 1,1 %). Naopak nejvyšší zastoupení nově přijatých žáků do obchodních oborů lze nalézt v krajích Ústeckém (4,2 %) a Olomouckém (3,3 %).

Podíl nově přijatých do **obchodních oborů s výučním listem** (ze všech nově přijatých) je nejvyšší opět v Ústeckém kraji (**4,1 %**). Jedná se o velký výkyv ve srovnání s jinými kraji, dále následují až kraje s hodnotami ukazatele 2,3 %. V Ústeckém kraji tak každý desátý nově přijatý žák do oborů s výučním listem nastoupí právě do některého z obchodních učebních oborů. Odpovídá to podílu v rámci kategorie E+H 11,4 % v Ústeckém kraji, přitom průměr v ČR představuje 5,9 %.

Do **maturitních obchodních oborů** (kategorie L0 – obor Obchodník) je největší podíl žáků přijat v Olomouckém kraji (1,0 %), na druhé straně v Karlovarském a Libereckém kraji nebyl v roce 2013 do oboru Obchodník přijat ani jeden žák.

Obr. 2.5: Podíl nově přijatých žáků v dané kategorii a skupině na celkovém počtu žáků nově přijatých do oborů navazujících na ZŠ v roce 2013 v krajích (denní forma)

Každoroční krajský přehled vývoje počtu a podílu žáků a absolventů podle kategorie vzdělání je umístěn na webových stránkách www.nuv.cz → v části [Vzdělávání a trh práce](#) → pod odkazy [Souhrn informací o všech krajích](#), nebo [Informace o jednotlivých krajích](#).

2.4 Přehled oborů vzdělání

Velké změny se v posledních letech uskutečnily také v oblasti soustavy oborů vzdělání. Kurikulární reforma je spojena především s obsahovými proměnami přípravy a realizace vzdělávání, ovšem součástí těchto změn byla i redukce počtu oborů vzdělání. Nově vzniklé obory vzdělání jsou totiž koncipovány širěji tak, aby umožnily absolventům širší uplatnitelnost, ale dávají také školám možnost upravit si vzdělávací program o regionální prvek (promítnutí místních specifik trhu práce, požadavků zaměstnavatelů, provozních a technických podmínek školy apod.).

Kurikulární reforma probíhala několik let, kdy byly postupně během čtyř let vydávány nové rámcové vzdělávací programy a navíc školy měly dvouletou lhůtu pro implementaci nových oborů do výuky prostřednictvím vytvoření vlastních školních vzdělávacích programů. Proto se na některých školách v současnosti vyučují ještě dobíhající obory staré soustavy, od roku 2012 už jsou však všichni žáci přijímáni jen do nových oborů vzdělání.

Tabulka 2.6 obsahuje přehled počtu oborů, do kterých byli přijati žáci do 1. ročníků. Je zde zřejmý trend redukce oborů vzdělání ve středním odborném vzdělávání. V roce 2007 (ještě před kurikulární reformou) byli noví žáci přijati do 495 různých oborů vzdělání na středních školách, v roce 2013 už jen do 248. Skupinu oborů **66 Obchod** lze řadit mezi skupiny s víceméně podprůměrným počtem oborů. V roce 2013 byli žáci přijati do 8 různých obchodních středoškolských oborů vzdělání (bez rozlišení kategorie), z toho jsou 4 obory s výučním listem, jeden obor v kategorii L0 (střední vzdělání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem), jeden obor vzdělání v klasických maturitních oborech (kategorie M)

a po dvou oborech v nástavbovém vzdělávání. Přitom ještě v roce 2007 byli do oborů skupiny 66 Obchod přijati žáci do 20 různých oborů na úrovni středoškolského vzdělání.

Přehled obchodních oborů realizovaných ve školním roce 2013/14 na středních školách, včetně počtu žáků v jednotlivých ročnících, najdete v tabulce 2.7.

Tab. 2.6: Vývoj počtu oborů vzdělání, do kterých byli v daném roce přijati žáci do 1. ročníků denního studia

Kategorie	Sk. 66 Obchod			Celkem		
	2002	2007	2013	2002	2007	2013
Všechny	23	20	8	579	495	248
E	2	2	1	67	56	32
H	15	13	3	151	113	72
L0	1	1	1	49	48	29
M	2	2	1	213	210	75
L5	3	2	2	52	30	22

Tab. 2.7: Přehled oborů vzdělání s počtem žáků a absolventů v roce 2013/14 v denní formě vzdělání

Kategorie a obor vzdělání	1. roč.	2. roč.	3. roč.	4. roč.	Absolventi	Nově přijatí
Kategorie E	297	219	186	0	165	280
6651E01 Prodavačské práce	297	219	186	0	165	280
Kategorie H	1741	1440	1576	0	1275	1590
6651H01 Prodavač	974	819	974	0	791	872
6652H001 Aranžér	0	0	0	0	1	0
6652H01 Aranžér	564	467	476	0	373	535
6653H01 Operátor skladování	203	154	126	0	110	183
Kategorie L0	333	333	462	698	613	309
6641L008 Obchodník	0	0	0	0	6	0
6641L01 Obchodník	333	333	462	698	607	309
Kategorie M	53	52	44	48	40	50
6643M001 Knihkupectví	0	0	0	15	10	0
6643M002 Knihkup.a naklad.činnosti	0	0	0	9	30	0
6643M01 Knihkupecké a nakl.čin.	53	52	44	24	0	50
Kategorie L5	114	102	0	0	50	112
6641L51 Obchodník	26	48	0	0	17	26
6642L503 Propagace	0	0	0	0	21	0
6642L51 Propagace	88	54	0	0	12	86

2.5 Přehled středních škol

S klesajícím počtem žáků bylo nutné optimalizovat také síť středních škol. Zatímco v roce 2002 přijalo žáky do 1. ročníků 1 571 středních škol, z toho 140 škol přijalo žáky do některého z obchodních oborů vzdělání, v roce 2013 byl celkový počet škol (s alespoň jedním přijatým žákem) 1 321, z toho 115 škol s obory zaměřenými na obchod a obchodní činnosti. Podrobnější počty škol, které přijaly žáky do 1. ročníků oborů středních škol, a to v detailu, o jakou kategorii vzdělání se jednalo, jsou uvedeny v tabulkách 2.8 a 2.9 (ve druhé z nich v členění podle krajů).

Tab. 2.8: Počet škol, které v daných letech přijaly ke studiu žáky do oborů v denní formě vzdělání

Rok	Sk. 66 Obchod						Celkem					
	Všechny	E	H	L0	M	L5	Všechny	E	H	L0	M	L5
2002	140	11	117	50	7	18	1571	195	546	228	767	344
2007	142	20	109	48	4	12	1444	162	474	259	807	331
2013	115	25	89	19	3	6	1321	166	442	237	725	269

Tab. 2.9: Počet škol, které v roce 2013 přijaly ke studiu žáky do oborů v denní formě vzdělání

Kraj	Sk. 66 Obchod						Celkem					
	Všechny	E	H	LO	M	L5	Všechny	E	H	LO	M	L5
Hl. m. Praha	6	1	4	2	2	2	191	12	36	24	90	27
Středočeský kraj	17	2	15	3	0	0	148	21	53	23	77	31
Jihočeský kraj	7	1	6	1	0	1	89	9	34	14	51	20
Plzeňský kraj	5	1	4	2	0	0	56	8	23	12	31	14
Karlovarský kraj	3	0	3	0	0	0	37	7	18	9	22	6
Ústecký kraj	16	6	14	1	0	1	96	24	35	22	55	19
Liberecký kraj	5	0	5	0	0	0	50	7	14	4	34	8
Královéhradecký kraj	6	2	4	1	0	0	80	7	28	12	51	15
Pardubický kraj	5	1	3	1	0	0	73	5	30	18	40	16
Kraj Vysočina	6	0	6	1	0	0	74	10	27	13	37	17
Jihomoravský kraj	9	2	5	2	1	0	127	14	40	25	71	29
Olomoucký kraj	10	2	8	3	0	1	97	16	32	18	48	21
Zlínský kraj	7	3	3	1	0	0	66	10	25	18	39	16
Moravskoslezský kraj	13	4	9	1	0	1	137	16	47	25	79	30
ČR	115	25	89	19	3	6	1321	166	442	237	725	269

Pokud Vás více zajímají změny ve struktuře středních škol a oborů vzdělání, doporučujeme vyhledat si publikaci SKÁCELOVÁ, P., VOJTĚCH, J.: *Analýza realizované vzdělávací nabídky středních škol ve školních rocích 1998/99, 2003/04 a 2008/09*. Praha: NÚOV, 2010. 48 stran, dostupnou na <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-47>.

3. Nezaměstnanost absolventů škol na trhu práce

Nezaměstnanost absolventů škol patří k důležitým ukazatelům, které názorně vypovídají o uplatnitelnosti absolventů škol, ale i o zájmu a potřebách zaměstnavatelů. Tento ukazatel totiž umožňuje srovnávat situaci absolventů jak v čase, tak mezi jednotlivými druhy vzdělání. Míra nezaměstnanosti absolventů škol vyjadřuje, kolik procent absolventů zůstalo bez zaměstnání a přihlásilo se do evidence na úřadu práce. Uváděné hodnoty vychází z poměru počtu absolventů v posledním ukončeném školním roce a počtu evidovaných nezaměstnaných v nich. Míra nezaměstnanosti absolventů se vztahuje vždy k datu 30. dubna daného roku.

3.1 Nezaměstnanost absolventů škol podle kategorie vzdělání

Míra nezaměstnanosti absolventů je velmi citlivá na ekonomický vývoj. V letech 2003 – 2008 se vlivem příznivé hospodářské situace nezaměstnanost absolventů snížila na minimální hodnoty. Mezi lety 2008 až 2010 se míra nezaměstnanosti absolventů začala vlivem ekonomické krize zvyšovat, aby v následujících dvou letech 2011 – 2012 zase postupně klesala. Nepříznivý vývoj ekonomiky, který vyústil v druhou hospodářskou recesi, kdy 6 čtvrtletí po sobě ekonomika klesala, způsobil opětovné zvýšení **míry nezaměstnanosti absolventů škol v dubnu 2013 na nové maximum. V roce 2014 se však situace na trhu práce stabilizovala, ekonomika začala růst a nezaměstnanost absolventů škol opět v porovnání s předchozím rokem klesla. Přesto v dubnu 2014 dosahovala míra nezaměstnanosti absolventů vyšších hodnot než v roce 2012.**

Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla i v roce 2014 zaznamenána tradičně u absolventů s výučním listem (kategorie E+H; 17,8 %²) a u absolventů nástavbového vzdělání (kategorie L5; 18,5 %). Ve srovnání s předchozím rokem došlo u těchto kategorií k poklesu o více než 9 %. **Nejnižší hodnoty nezaměstnanosti** pak vykazují absolventi oborů s maturitou bez odborného výcviku (kategorie M; 11,6 %) a vyšších odborných škol (kategorie N; 10,2 %), i zde poklesly míry nezaměstnanosti absolventů ve srovnání s rokem 2013. Uprostřed škály jsou pak absolventi maturitních oborů s odborným výcvikem (kategorie L0), jejichž nezaměstnanost dosáhla v roce 2014 na 14,2 %. **Ve všech uvedených kategoriích vzdělání dosahuje však nezaměstnanost absolventů škol v roce 2014 vyšších hodnot než v roce 2012, zároveň však mnohem nižších než v roce 2013.**

Tab. 3.1: Nezaměstnanost absolventů škol podle kategorie v letech 2012 – 2014³

Kat.	Rok	Skup. 66 Obchod			Celkem
		Počet absolventů	Počet nezam. abs.	Míra nezaměstnanosti abs.	Míra nezaměstnanosti abs.
E+H	2012	1685	310	18,4%	16,7%
	2013	1479	522	35,3%	27,4%
	2014	1442	259	18,0%	17,8%
L0	2012	703	112	15,9%	12,4%
	2013	669	177	26,5%	19,3%
	2014	613	111	18,1%	14,2%
M	2012	52	7	13,5%	9,0%
	2013	48	7	14,6%	14,8%
	2014	40	2	5,0%	11,6%
L5	2012	75	13	17,3%	17,6%
	2013	46	44	95,7%	29,6%
	2014	50	14	28,0%	18,5%
N	2012	38	4	10,5%	7,9%
	2013	26	3	11,5%	11,9%
	2014	61	8	13,1%	10,2%

► Skupina oborů 66 Obchod

Absolventi oborů skupiny Obchod vykazují dlouhodobě spíše nadprůměrné hodnoty nezaměstnanosti. Vývojové trendy nezaměstnanosti absolventů obchodních oborů pak kopírují celkový vývoj nezaměstnanosti absolventů. Zmíněný vývoj nezaměstnanosti absolventů škol za posledních 6 let v jednotlivých kategoriích a skupině oborů 66 Obchod je znázorněn v grafech na obrázcích 3.1 a 3.2.

U absolventů **obchodních oborů s výučním listem** se nezaměstnanost pohybovala v roce 2014 na úrovni **18,0 %**, tedy podobně jako v roce 2012 (18,4 %). Jen v roce 2013 míra nezaměstnanosti absolventů obchodních oborů s výučním listem jednorázově přesáhla 35 %. Vypadá to však na pouze jednoletý mimořádný výkyv, a to v době, kdy byla situace na trhu práce z pohledu nezaměstnanosti absolventů obecně nejhorší. Vyučení absolventi

² Je skutečností, že absolventi učebních oborů kategorie E mají výrazně vyšší míru nezaměstnanosti než absolventi kategorie H, na druhou stranu je jejich počet řádově nižší, proto hodnotu míry nezaměstnanosti výrazně neovlivní. Hodnoty nezaměstnanosti absolventů oborů kategorií E a H samostatně lze nalézt v dále uvedených odkazech.

³ Údaje o počtech absolventů jsou převedeny podle daných vazeb již na **obory vzdělání nové vzdělávací soustavy**, proto počty absolventů plně neodpovídají počtům absolventů v předchozí kapitole.

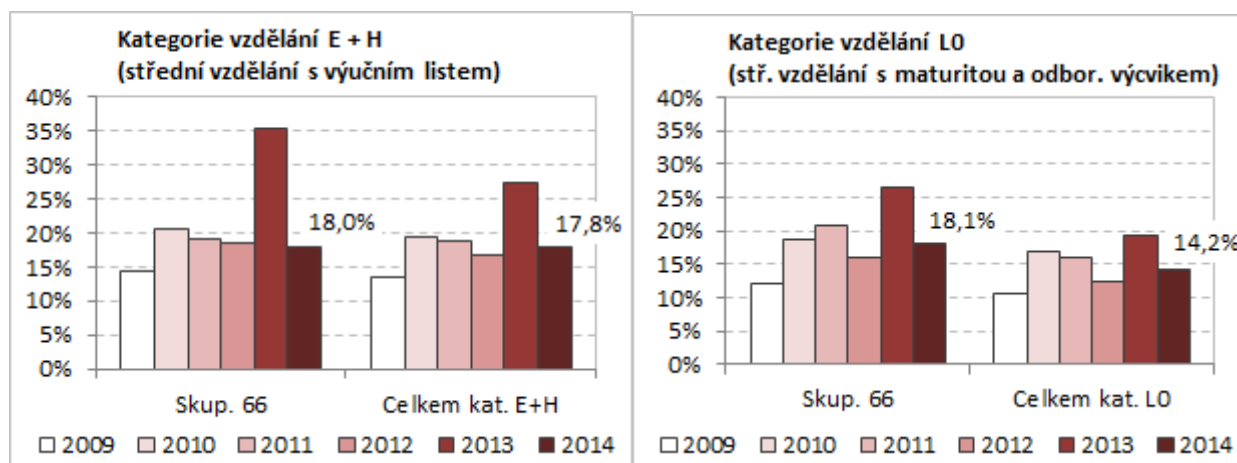

celkem vykazují nezaměstnanost nepatrně nižší než u obchodních oborů, v roce 2014 konkrétně 17,8 %. **Vyučení absolventi v oborech skupiny Obchod tedy dosahují průměrné až mírně nadprůměrné hodnoty nezaměstnanosti v porovnání s vyučenými celkem.**

Naopak absolventi **obchodních oborů s maturitou a odborným výcvikem (kategorie L/0)** vykazují dlouhodobě **vysokou míru nezaměstnanosti absolventů škol** (v rámci této kategorie). V roce 2014 míra nezaměstnanosti maturantů **kategorie L/0 v obchodu činila 18,1 %** (v kategorii L/0 celkem 14,2 %), v roce 2013 byl tento rozdíl ještě vyšší, když míra nezaměstnanosti absolventů v obchodních oborech kategorie L/0 činila 26,5 % (v kategorii L/0 celkem pak 19,3 %).

Ve skupině oborů **66 Obchod v kategoriích M** (střední vzdělání s maturitní zkouškou bez odborného výcviku), **u nástavbových oborů i oborů vyšších odborných škol** hodnoty **měr nezaměstnanosti dosti kolísají**, a to z důvodu nízkého počtu absolventů (viz tab. 3.1).

Obr. 3.1–3.2: Míra nezaměstnanosti absolventů s výučním listem a absolventů s maturitou a odborným výcvikem v letech 2009 – 2014

Pro další informace, souhrny i metodologii k tématu nezaměstnanosti absolventů škol doporučuji podívat se na stránky www.infoabsolvent.cz → do části **Absolventi a trh práce** → v záložce **Nezaměstnanost** pod nadpisem → [Nezaměstnanost absolventů škol](http://www.infoabsolvent.cz). Najdete zde informace o nezaměstnanosti absolventů škol podle jednotlivých kategorií i skupin oborů vzdělání, včetně jejich porovnání.

Výchozí publikace: Úlovec, M. – Vojtěch, J.: *Nezaměstnanost absolventů škol se středním a vyšším odborným vzděláním – 2014*. Praha: NÚV, 2014. 56 stran, (dostupné na <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-97>).

3.2 Nezaměstnanost absolventů škol podle oboru vzdělání

V tabulce 3.2 jsou uvedeny míry nezaměstnanosti absolventů škol v roce 2013 a 2014 podle jednotlivých oborů vzdělání. Některé obory však vykazují málo absolventů, v takových případech není míra jejich nezaměstnanosti příliš vypovídající. Údaje o počtech absolventů byly převedeny již na **obory vzdělání nové vzdělávací soustavy**, proto počty absolventů neodpovídají počtům absolventů podle oborů uvedeným v tabulce 2.7.

Rozdíly v míře nezaměstnanosti absolventů podle oborů vzdělání nejsou v roce 2014 ve skupině oborů **66 Obchod** příliš významné, pokud nepočítáme obory s malým počtem absolventů, jejichž míra nezaměstnanosti meziročně značně kolísá. Mezi učebními obchodními obory dosahuje nejnižší míry nezaměstnanosti absolventů **obor Prodavač**, naopak maturitní **obor Obchodník vykazuje v rámci kategorie L/0 vysokou míru nezaměstnanosti absolventů škol**.

Nezaměstnanost absolventů škol podle jednotlivých oborů si můžete vyhledat také na webové stránce <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/5-1-02>.

Tab. 3.2: Míra nezaměstnanosti absolventů škol podle oborů v letech 2013 a 2014

Obor	Název oboru	2013			2014		
		ABS	NZ	MIRA NZ	ABS	NZ	MIRA NZ
6651H01	Prodavač	875	363	41,5%	792	136	17,2%
6653H01	Operátor skladování	78	23	29,5%	111	20	18,0%
6651E01	Prodavačské práce	137	43	31,4%	165	30	18,2%
6652H01	Aranžér	389	93	23,9%	374	73	19,5%
6641L01	Obchodník	669	204	30,5%	613	111	18,1%
6643M01	Knihkupecké a nakladatelské činnosti	48	7	14,6%	40	2	5,0%
6642L51	Propagace	37	10	27,0%	33	10	30,3%
6641L51	Obchodník	18	7	38,9%	17	4	23,5%

Pozn.: ABS...počet absolventů v předchozím školním roce; NZ...počet evidovaných nezaměstnaných absolventů; MIRA NZ...míra nezaměstnanosti absolventů škol k 30. dubnu.

3.3 Nezaměstnanost absolventů škol v krajích

Národní ústav pro vzdělávání každoročně zpracovává reporty o nezaměstnanosti absolventů škol pro jednotlivé kraje. Pro každý kraj je zpracováván dlouhodobější vývoj nezaměstnanosti absolventů podle kategorií, včetně srovnání se situací v České republice. Nechybí zde ani aktuální míry nezaměstnanosti absolventů v kraji v členění podle skupin oborů vzdělání. Kromě toho je k dispozici také zpráva za Českou republiku, ve které jsou hodnoty nezaměstnanosti absolventů v krajích navzájem porovnány. Tyto materiály jsou veřejně dostupné na webových stránkách www.nuv.cz → v části [Vzdělávání a trh práce](#) → pod odkazy [Souhrn informací o všech krajích](#) nebo [Informace o jednotlivých krajích](#).

4. Přechod absolventů škol na vysoké a vyšší odborné školy

Absolventi středních škol, kteří získají maturitní vzdělání, mohou dále pokračovat v terciárním studiu, a to na vyšších odborných či vysokých školách. Jaký podíl absolventů se však do dalšího studia hlásí a kolik je jich přijato? Tyto informace je možno získat z vysokoškolských matrik. V následující kapitole se údaje vztahují pouze k uchazečům, kteří se hlásí ke studiu na vysoké a vyšší odborné školy bezprostředně po ukončení střední školy.

4.1 Přihlašování absolventů s maturitou na vyšší odborné a vysoké školy

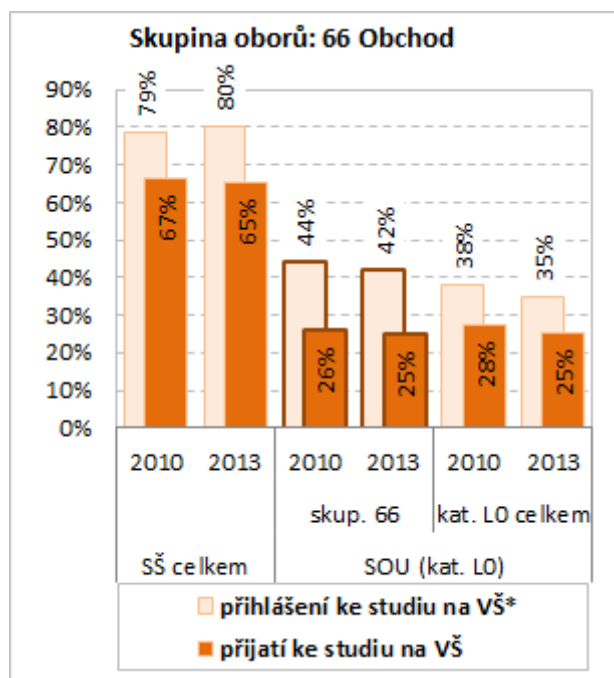
S rostoucími kapacitami vysokých škol v minulých letech narůstaly i počty přihlášených a přijatých absolventů oborů středních škol (včetně nástavbového vzdělávání). V posledních letech se však počty přihlášených pomalu snižují vlivem klesající demografické křivky. Podíly

absolventů středních škol hlásících se a přijatých do terciárního vzdělávání se však poměrně stabilizovaly.

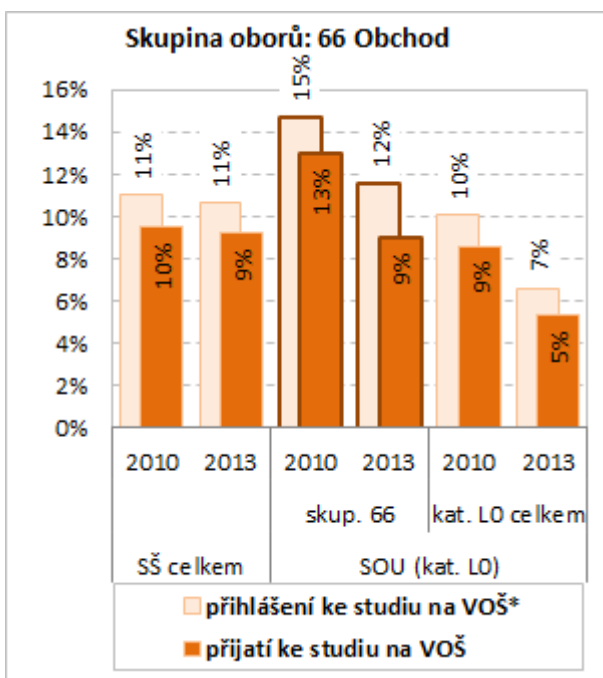
Podíl absolventů středních škol hlásících se ke studiu na vysoké škole se v letech 2010 – 2013 pohyboval na úrovni 79 – 83 %. Obdobně bylo k vysokoškolskému studiu ve stejném období přijato 65 – 68 % všech absolventů středních škol. U vyšších odborných škol se zájem a úspěšnost absolventů při přijímání také ustálily. O studium na vyšší odborné škole v daném období projevil zájem 11 % absolventů středních škol a přijato jich bylo 9 %.

Nejčastěji se ke studiu na vyšších odborných či vysokých školách hlásí maturanti z gymnázií (100 %) a lyceí (94 %), dále absolventi z klasických maturitních oborů kategorie M (téměř 79 %), následují absolventi oborů s maturitou a odborným výcvikem (kategorie L0; 39 %) a nástavbových oborů (46 %). Jejich úspěšnost při přijímacím řízení na vyšší odborné a vysoké školy se dohromady pohybuje v rozmezí 73 – 90 %. V přihlašování do studia na VŠ a VOŠ však existují rozdíly nejen mezi kategoriemi, ale i skupinami oborů vzdělání.

Obr. 4.1: Podíl přihlášených a přijatých absolventů SŠ hlásících se na VŠ

Obr. 4.2: Podíl přihlášených a přijatých absolventů SŠ hlásících se na VOŠ

Pozn.: přihlášení ke studiu = podíl absolventů, kteří podali přihlášku a zároveň se dostavili k přijímacímu řízení (pokud se přijímací zkoušky nekonaly, byli započtení všichni přihlášení).

V kategorii L0 patří skupina oborů **66 Obchod** společně s elektrotechnickými obory mezi skupinu oborů středních odborných škol, jejichž absolventi se **ve větší míře hlásí ke studiu na vysoké či vyšší odborné škole**. Po ukončení střední školy se k dalšímu studiu na terciární úrovni v roce 2013 hlásilo **49 % absolventů obchodních oborů** kategorie L0, z toho se na vyšší odborné školy hlásí **12 % absolventů** a ke studiu na vysoké škole **42 % absolventů**.⁴ Podíl přihlášených absolventů obchodních oborů hlásících se na vysoké či vyšší

⁴ Někteří absolventi se současně hlásili na vyšší odborné školy i na vysoké školy. Proto součet absolventů hlásících se do terciárního studia neodpovídá pouhému součtu absolventů hlásících se zvlášť na VOŠ a absolventů hlásících se na VŠ.

odborné školy se za poslední 3 roky mírně snížil, což však bylo obecným trendem mezi absolventy kategorie L0.

Uchazeči o studium na terciární úrovni z řad absolventů oborů skupiny Obchod jsou však v porovnání s absolventy jiných oborů kategorie L0 méně úspěšní při přijímání. Vzhledem k tomu je nakonec **přijato** ke studiu na vysoké či vyšší odborné školy celkem **33 % všech absolventů obchodních oborů kategorie L0**. Na vyšší odborné školy je tak přijato 9 % absolventů a ke studiu na vysoké školy 25 %. **Přímo na trh práce tedy po ukončení maturitního studia přechází 67 % absolventů obchodních oborů kategorie L0.**

Za **nižší úspěšností** těchto absolventů při přijímacím řízení na vyšší odborné či vysoké školy lze vidět hlavně fakt, že charakter přípravy v oborech kategorie L0 odpovídá spíše přípravě na praktické pracovní uplatnění a nikoli na vysokoškolské studium. Absolventi obchodních oborů se také častěji hlásí do příbuzných oborů, neboť na vysokých školách se nevyučuje obor ze skupiny 66 Obchod.

Absolventi obchodních oborů kategorie L0, kteří jsou zároveň přijati na vysokou školu, jsou z 55 % přijati do některého vysokoškolského oboru ze skupin **62 Ekonomie**, další pokračují např. ve skupinách 39 Speciální a interdisciplinární obory či 75 Pedagogika, učitelství a sociální péče. U části absolventů přijatých na vyšší odborné školy jich 31 % pokračuje ve studiu **ekonomicko-administrativních oborů**, ale i v pedagogických nebo elektrotechnických oborech a v mnoha dalších (viz tab. 4.1).

Tab. 4.1: Nejčastější obory, do kterých jsou absolventi obchodních oborů přijati

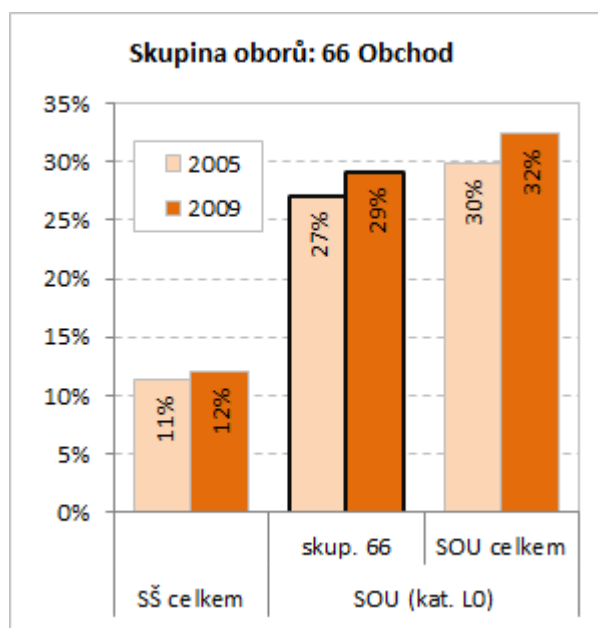
Do jakých oborů vzdělání jsou absolventi nejčastěji přijati?		66 Obchod	
		kat. L0	
		2009	2013
Přechod na VŠ	62 Ekonomie	58% (1.)	55% (1.)
	39 Speciální interdisciplinární obory		9% (2.)
	65 Gastronomie, hotelnictví a turismus	8% (2.)	
	75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	6% (3.)	5%
Přechod na VOŠ	63 Ekonomika a administrativa	45% (1.)	31% (1.)
	64 Podnikání v oborech, odvětví	8% (2.)	
	75 Pedagogika, učitelství, sociální péče	6% (3.)	15% (2.)
	26 Elektrotechnika, telekomunikační a VT		13% (3.)

4.2 Předčasné odchody z vysokých škol

K vysokoškolskému studiu je přijímáno stále více uchazečů. I přes zvyšující se šance na přijetí ke studiu však ne všichni z přijatých studium úspěšně dokončí. Proto se v této kapitole zaměříme na absolventy středních škol, kteří ke studiu nastoupili bezprostředně po složení maturitní zkoušky nebo v několika málo následujících letech, ale do dvou let od maturity již nejsou studenty žádné VŠ.

Obecně lze konstatovat, že spolu se zvýšeným počtem studentů VŠ vzrostl také podíl těch, kteří VŠ studium ukončí předčasně. U oborů **kategorie L0** ukončí do dvou let studium na vysoké škole až 32 % absolventů, v případě **absolventů oborů kategorie L0 skupiny Obchod** jich předčasně do dvou let skončí **29 %**.

Obr. 4.3: Podíl absolventů, kteří začnou na vysoké škole studovat, ale do dvou let studia zanechají

Další informace, souhrny i metodologii k tématu přechodu absolventů škol do terciárního vzdělávání a jejich neúspěšnosti studia na vysokých školách jsou uvedeny na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Vzdělávání a volba oboru** → v podkapitole **Přechod absolventů SŠ do terciéru**. Najdete zde porovnání úspěšnosti absolventů při přechodu na vyšší odborné a vysoké školy mezi jednotlivými skupinami oborů vzdělání, a to i podle kategorie vzdělání.

Informace v této kapitole vychází z publikací:

KUCHAŘ P., KLEŇHA D., VOJTĚCH J.: *Přechod absolventů středních škol do terciárního vzdělávání - 2014*. Praha: NÚV, 2014. 75 stran,

(dostupné na <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-88>),

KLEŇHOVÁ, M. – VOJTĚCH, J.: *Úspěšnost absolventů středních škol ve vysokoškolském studiu, předčasné odchody ze vzdělávání - 2011*. Praha: NÚV, 2011. 59 stran,

(dostupné na <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-61>).

5. Shoda vzdělání a zaměstnání u absolventů

V této kapitole se podíváme na strukturu zaměstnanosti absolventů podle profesního členění. **Pojem absolvent zde přitom bude představovat mladého člověka ve věku 20 až 24 let.** Analyzované údaje vycházejí z výběrového šetření pracovních sil prováděného Českým statistickým úřadem. Na základě odborného porovnání dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání lze z těchto dat získat také strukturu zaměstnanosti absolventů podle toho, jak moc se jejich vzdělání blíží vykonávanému zaměstnání – jedná se o určení tzv. shody mezi vzděláním a vykonávaným zaměstnáním.

5.1 Zaměstnanost mladých absolventů podle seskupení povolání

V roce 2009 bylo zaměstnáno ve věku 20 – 24 let na 284,5 tisíc absolventů, z nich 14,4 tisíc tvořili absolventi obchodních oborů středního vzdělání. To znamená, že mezi zaměstnanými

absolventy ve věku 20 – 24 let tvořili **5,0 %** ti, co absolvovali některý z **oborů vzdělání skupiny 66 Obchod**, ať už na úrovni vyučení či maturity. Mezi lety 2005 a 2009 došlo celkově ke **snížení** počtu zaměstnaných absolventů (ve věku 20 – 24 let) obchodních oborů vzdělání, a to o 22,7 %.

V roce 2009 bylo zaměstnáno přes **130 tisíc vyučených absolventů ve věku 20 – 24 let**, z toho **7,9 tisíc** (tj. **6 %**) z nich mělo vzdělání v některém z **obchodních oborů**. Od roku 2005 počet pracujících absolventů s výučním listem klesl o více než 16 %, v případě pracujících absolventů **obchodních oborů s výučním listem** došlo k jejich **poklesu o 44 %**.

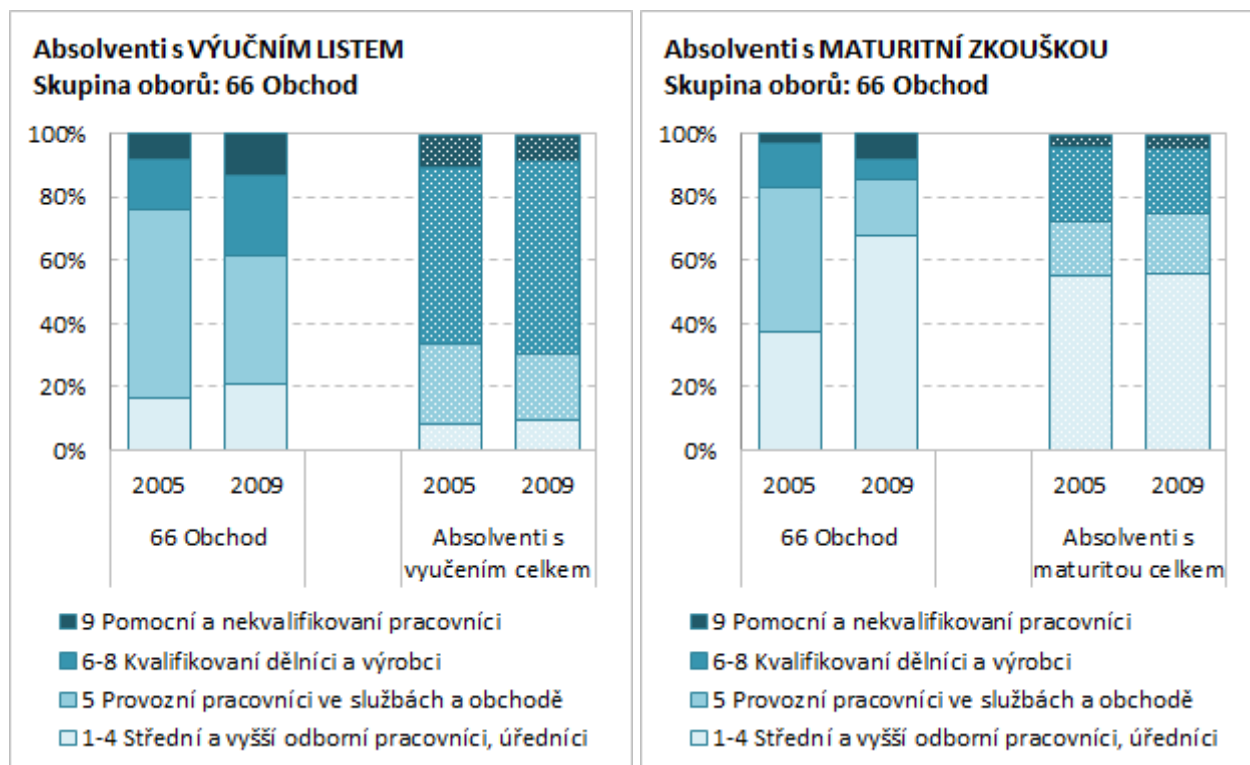
Zaměstnaných **absolventů s maturitou** (věk 20 – 24 let) bylo v roce 2009 evidováno **153,7 tisíc** a jejich počet se od roku 2005 jen mírně snížil. Absolventů **obchodních oborů s maturitou** bylo zaměstnáno 6,4 tisíc, tedy **4 %** pracujících absolventů s maturitní zkouškou, a jejich počet od roku 2005 vzrostl téměř o polovinu, tedy o 48 %.

Tab. 5.1: Počet pracujících absolventů s vyučením a maturitou ve věku 20 – 24 let

Absolventi 20-24 let	Vyučení		Maturanti		Vyučení + maturanti	
	Skup. 66	Celkem	Skup. 66	Celkem	Skup. 66	Celkem
2005	14 219	157 101	4 323	156 943	18 542	314 044
2009	7 928	130 818	6 412	153 673	14 340	284 491
rozdíl	-6 291	-26 283	2 089	-3 270	-4 202	-29 552
změna (%)	-44,2%	-16,7%	48,3%	-2,1%	-22,7%	-9,4%

Absolventi **obchodních oborů s výučním listem** pracují ve 40 % v profesích souhrnně označovaných jako Provozní pracovníci ve službách a obchodě, což správně odpovídá jejich úrovni i charakteru vzdělání. Významná část těchto absolventů je zaměstnána dokonce jako Kvalifikovaní dělníci a výrobci (25 %) a Střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci (21 %).

Obr. 5.1 a 5.2: Struktura pracujících absolventů s vyučením a s maturitou ve věku 20 – 24 let z hlediska profesního členění

Absolventi **obchodních oborů s maturitní zkouškou** pak nejčastěji pracují ve skupinách profesí Střední a vyšší odborní pracovníci, úředníci (67 %), což také odpovídá jejich dosaženému vzdělání. Uplatnění převážné většiny absolventů obchodních oborů s maturitní zkouškou tedy **odpovídá charakteru jejich vzdělání**. Dalších 18 % těchto absolventů pak pracuje jako Provozní pracovníci ve službách a obchodě.

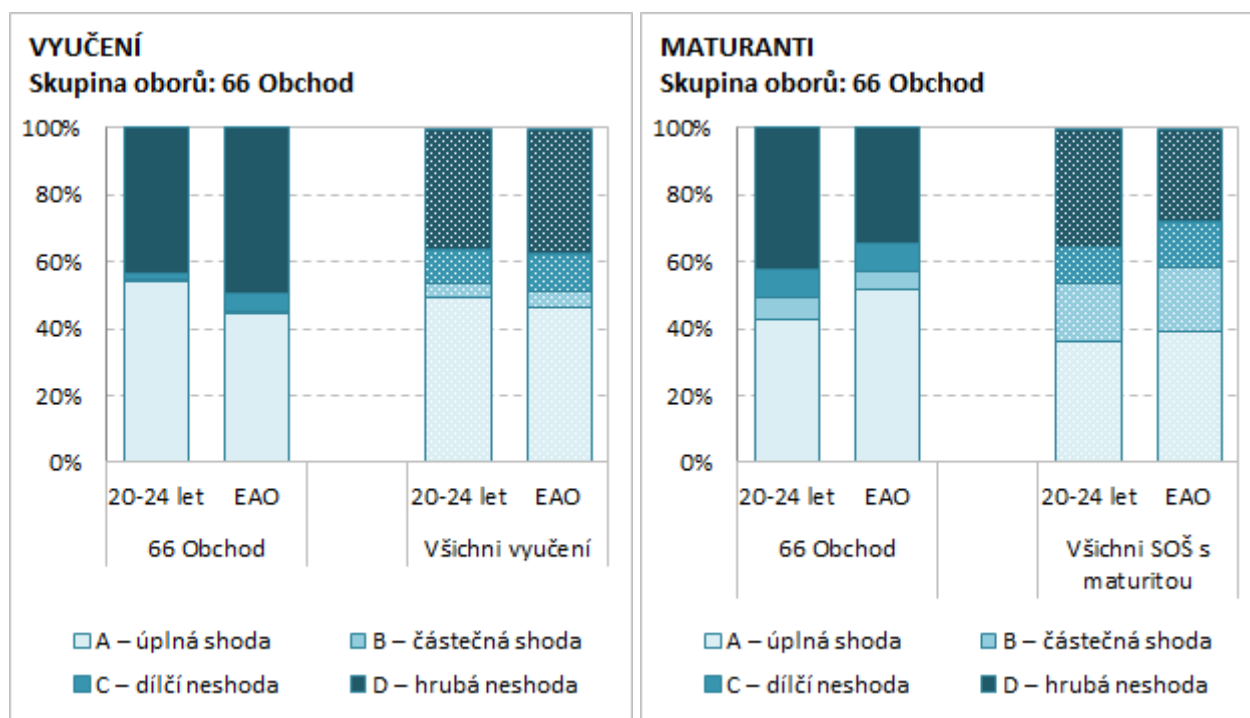
5.2 Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání

Na základě dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání došlo k rozdělení zaměstnaných do čtyř skupin – úplná shoda, částečná shoda, dílčí neshoda a hrubá neshoda. Pro posouzení toho, jaký podíl zaměstnaných absolventů pracuje zcela mimo svůj obor, je vypovídající právě hodnota hrubé neshody.

Vyučení celkem (bez věkového rozlišení) dosahují poměrně vysokých hodnot úplné shody (47 %), u absolventů ve věku 20 – 24 let je to téměř 50 %. Na druhou stranu je vysoký také podíl těch, kteří pracují v hrubé neshodě se svým získaným vzděláním (37 %, u absolventů 36 %). U absolventů obchodních oborů s výučním listem je situace velmi podobná.

Vyučení ze skupiny oborů **66 Obchod** pracují v **úplné shodě se svým vzděláním** ve **44 %** případů a naopak **hrubou neshodu** mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním vykazuje až 49 % vyučených v obchodních oborech vzdělání. U **mladých absolventů obchodních oborů s vyučením** (ve věku 20 – 24 let) je situace **příznivější**. V úplné shodě jich pracuje 54 % a nacházejí uplatnění především v maloobchodě a velkoobchodě. Naproti tomu zcela mimo obor pracuje až 43 % absolventů obchodních oborů s výučním listem.

Obr. 5.3 a 5.4: Shoda získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání - struktura absolventů

Pozn.: EAO = ekonomicky aktivní obyvatelstvo; bližší označení kategorií A – úplná shoda, B – částečná shoda, C – dílčí neshoda, D – hrubá neshoda lze najít v níže uvedených odkazech.

V obchodních oborech s výučním listem je tedy situace z hlediska **hodnocení uplatnitelnosti mladých absolventů na základě shody** spíše **průměrná**. Na jedné straně je zde vyšší podíl těch, kteří pracují v hrubé neshodě, ale také nadprůměrný podíl těch,

co pracují v úplné shodě se svým vzděláním. Jejich pracovní zařazení tedy buď plně odpovídá, nebo naopak vůbec neodpovídá jejich úrovni získaného vzdělání a kvalifikaci. Vyplývá to z užšího záběru profesí – pokud se absolventi rozhodnou nepracovat v oboru nebo nenajdou uplatnění v oboru, jenom těžko se můžou uplatnit v příbuzném oboru, protože těch je málo.

Tab. 5.2: Podíl absolventů, jejichž zaměstnání je zcela odlišné od získaného vzdělání

% hrubá neshoda	Vyučení (20-24 let)		Maturanti (20-24 let)	
	Skup. 66	Všichni vyučení	Skup. 66	Všichni maturanti
2005	35,5%	33,5%	36,3%	31,0%
2009	43,3%	36,2%	42,2%	35,3%

Na **maturitní úrovni** se shoda mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním posuzuje obtížněji, protože klasické maturitní vzdělávání nesměřuje tak jednoznačně k uplatnění v konkrétních skupinách profesí, a tudíž jsou hranice pro určování shody volnější. Proto mezi maturanty na trhu práce najdeme více zastoupeny také ty, kteří pracují v částečně shodě či dílčí neshodě s vystudovaným oborem vzdělání, než je tomu u vyučených.

Zatímco u vyučených je míra shody mezi vzděláním a zaměstnáním nepatrně vyšší u absolventů než u zaměstnaných celkem, u maturantů je to naopak. V **úplné nebo částečné shodě** se svým vzděláním pracuje téměř 59 % maturantů bez rozlišení věku, ovšem u absolventů ve věku 20 – 24 let je to 54 %. Podobně mezi ekonomicky aktivním obyvatelstvem s maturitní zkouškou je 28 % těch, co spadají do kategorie **hrubá neshoda**, v případě absolventů ve věku 20 – 24 let je to dokonce 35 %. Třetina mladých maturantů tedy pracuje zcela mimo svůj obor.

Ve skupině oborů **66 Obchod** dosahuje podíl **maturantů** (všech, bez věkového rozlišení), kteří pracují v **úplné nebo částečné shodě** s vystudovaným oborem, celkem 57 % (z toho 52 % v úplné shodě). Absolventi **obchodních oborů vzdělání s maturitou** (ve věku 20 – 24 let) pak v **úplné nebo částečné shodě** se získaným vzděláním pracují v **50 %** případů. Konkrétněji 43 % těchto absolventů pracuje v úplné shodě se svým vzděláním a 7 % v částečné shodě, dalších 8 % z nich je pak zaměstnáno alespoň v dílčí neshodě mezi vzděláním a zaměstnáním a **zcela mimo svůj obor** pracuje **42 %** těchto **absolventů**. Hodnoty hrubé neshody u absolventů obchodních oborů s maturitní zkouškou jsou tedy o 7 % vyšší než u absolventů (ve věku 20 – 24 let) celkem, bez rozlišení dosaženého oboru vzdělání.

Uplatnění **absolventů obchodních oborů s maturitou** je tedy možné z hlediska shody získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání **hodnotit také spíše průměrně**. Podíl těchto absolventů pracujících v oboru či zcela mimo svůj obor patří mezi nadprůměrné hodnoty. Poměrně malý podíl absolventů pak pracuje v částečné shodě či dílčí neshodě s vystudovaným oborem. Absolventi se tedy buď uplatní v oboru, nebo ne – je jenom málo pozic mimo jejich obor, kde by uplatnili aspoň částečně svou kvalifikaci.

Další informace, souhrny i metodologie k tématu shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním jsou uvedeny na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Využití vzdělání** → v podkapitole **Shoda vzdělání a zaměstnání**. Najdete zde porovnání shody mezi jednotlivými skupinami oborů vzdělání, a to pro kategorie zaměstnaných absolventů **ve věku 20 – 29 let** – zvlášť pro [vyučené](#) a pro [maturanty](#).

Informace v této kapitole vychází z publikace:

DOLEŽALOVÁ, G. – VOJTĚCH, J.: *Shoda dosaženého vzdělání a vykonávaného zaměstnání – 2009*. Praha: NÚOV, 2010. 51 stran
(dostupné na <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-53>).

6. Pohled absolventů škol na své uplatnění v oboru

Předchozí kapitola se věnovala posouzení shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním, která vycházela z odborného porovnání údajů o vzdělání a o vykonávané profesi mezi zaměstnanými osobami. Teď se na podobnou problematiku podíváme z pohledu absolventů. Představíme si totiž některé výsledky dotazníkového šetření mezi absolventy středních škol po třech letech od ukončení školy.

V dotazníkovém šetření odpovídali také absolventi oborů ze skupiny **66 Obchod**, a to hlavně na úrovni vyučených (necelestých 12 % z vyučených respondentů)⁵. Vzhledem k menšímu zastoupení dotazovaných absolventů obchodních oborů však uvádíme pouze souhrnné výsledky za všechny absolventy škol, bez rozlišení oborového zaměření.

6.1 Uplatnění absolventů v oboru

Absolventi byli dotazováni, zda chtěli na konci studia začít pracovat ve vystudovaném nebo příbuzném oboru, nebo v úplně odlišném oboru vzdělání. Podobně také, zda v současnosti (po třech letech od absolvování) pracují ve vystudovaném či příbuzném oboru či v jiném oboru. Posouzení, zda se jedná o zaměstnání mimo obor, je však subjektivní, protože každý absolvent má trochu jiné hranice v odhadu, co je ještě práce v příbuzném oboru a co už je práce v jiném než vystudovaném oboru.

Z výsledků šetření je zřejmé, že zájem absolventů středních škol uplatnit se po ukončení studia ve vystudovaném oboru je celkem vysoký. **V závěru studia se jich až 76 % vyjádřilo, že by chtěli pracovat v oboru** a dalších 13 % alespoň v příbuzném oboru. Pouze 10 % absolventů si chtělo hledat práci vůbec nesouvisející s jejich oborem vzdělání. Reálná situace absolventů středních škol po přechodu na trh práce je však dosti odlišná. **Po třech letech od ukončení studia** pracuje ve vystudovaném oboru jen 39 % absolventů, dalších 15 % z nich pak pracuje v příbuzném oboru a zbylých **46 % absolventů pracuje zcela mimo vystudovaný obor vzdělání**.

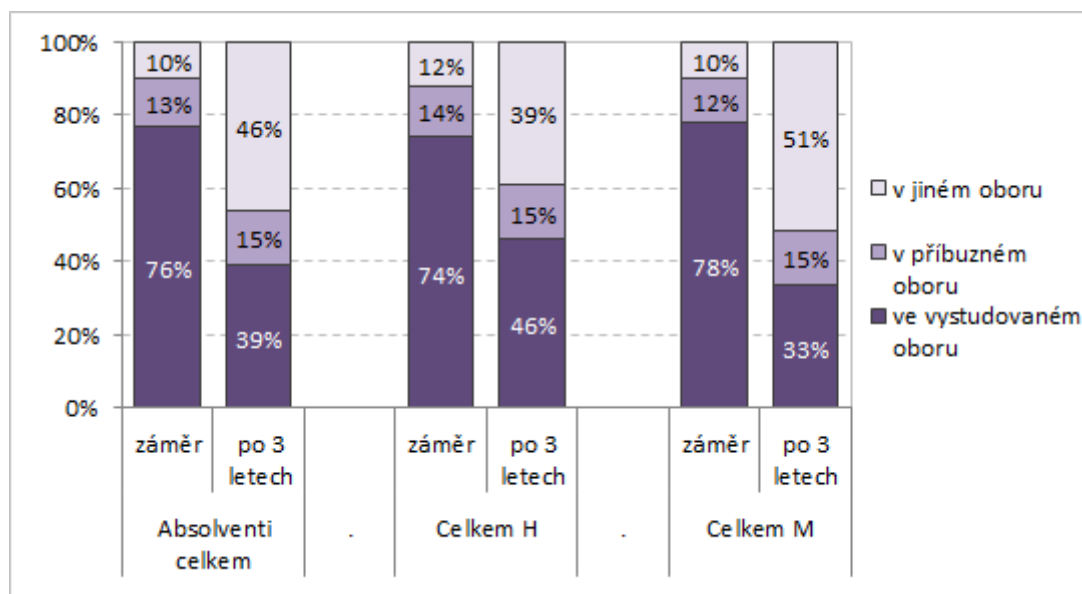
Absolventi v kategorii **středního vzdělání s výučním listem** projeví v závěru studia v **74 % zájem uplatnit se ve vystudovaném oboru**. Přibližně 14 % z nich předpokládalo, že si najde pracovní uplatnění v příbuzném oboru, a jen 12 % mělo v úmyslu odejít za prací do jiného oboru. **S odstupem 3 let od ukončení studia** se však podíl vyučených pracujících ve svém oboru pohybuje na úrovni **46 %**. Podíl vyučených, kteří se uplatnili ve zcela jiném než vystudovaném oboru, dosáhl 39 %.

V kategorii **středního vzdělání s maturitní zkouškou** tvořil podíl budoucích absolventů, kteří měli v úmyslu zahájit pracovní dráhu ve vystudovaném oboru, dokonce **78 %**. Přibližně 12 % se chtělo uplatnit v příbuzném oboru a jen 10 % předpokládalo, že odejdou do jiného oboru. V případě absolventů s maturitou se **po 3 letech od ukončení studia** podíl pracujících ve svém oboru pohybuje přibližně na úrovni **33 %**. Výsledný podíl absolventů, kteří se (v rámci sledovaného vzorku) uplatnili **mimo svůj vystudovaný obor**, dosáhl **51 %**.

⁵ Mezi dotazovanými absolventy s maturitou bylo jen 1 % absolventů obchodních oborů.

Ukázalo se tedy, že **mezi záměrem absolventů pracovat ve vystudovaném oboru a skutečnou situací na trhu práce je velký rozdíl**. Další disproporce existují v členění absolventů podle stupně vzdělání. Zatímco **absolventi s maturitou mají trochu větší zájem pracovat v oboru** v době ukončení studia než absolventi s výučním listem, tak jejich skutečné uplatnění je opačné. **Absolventi s vyučením po 3 letech od ukončení studia pracují mnohem častěji v oboru nebo alespoň v příbuzném oboru** než absolventi s maturitou.

Obr. 6.1: Porovnání uplatnění v oboru – záměr na konci studia a skutečné uplatnění 3 roky od ukončení studia (v % odpovědí)

6.2 Důvody absolventů pro práci v jiném oboru

Ukázalo se, že vysoký podíl absolventů, kteří původně měli zájem pracovat ve svém oboru, nakonec pracuje v jiném nebo příbuzném oboru. Otázkou zůstává, co skutečně stojí za jejich rozhodnutím, proč někteří absolventi rezignují na svůj záměr uplatnit se v oboru a využít tak získanou kvalifikaci. Vzhledem k tomu, že příčin pro odchod do jiného oboru může být celá řada a mohou se vzájemně ovlivňovat a posilovat, měli absolventi při uvádění důvodů práce v jiném oboru možnost vybrat více odpovědí.

Dotazovaní absolventi středních škol označili jako nejčastější argument, proč nepracují ve vystudovaném oboru, skutečnost, že **ve svém oboru práci nesehnali**. Tuto odpověď uvedlo 70 % ze skupiny absolventů, kteří pracují 3 roky od ukončení studia v jiném oboru. Všechny ostatní důvody byly v odpovědích zastoupeny podstatně méně. Na druhém místě absolventi ve sledovaném souboru uváděli **nízký plat v oboru** (42 %) a **ztrátu zájmu o práci v oboru** (40 %). Určitý vliv na rozhodnutí odejít za prací do jiného oboru pak měly **nevyhovující pracovní podmínky, nezájem o práci v oboru**, případně **neperspektivnost oboru** (označeno v 30 – 32 % odpovědí). Pro 26 % absolventů byla důvodem změny profese **nutnost dojíždění**. Asi 21 % absolventů pracujících mimo obor uvedlo, že získali vzdělání nebo kvalifikaci v jiném oboru.

Obr. 6.2: Důvody pro práci v jiném oboru – absolventi celkem

Pozn.: v % odpovědí rozhodně + spíše ano

Mezi **vyučenými** jsou z pohledu absolventů nejméně frekventovanými důvody odchodu do jiného oboru **problémy se získáním práce v oboru** (62 %) a **nízké platové ohodnocení** (58 %). Vyšší zastoupení v odpovědích mají také důvody, jako ztráta zájmu o práci v oboru (48 %), nevyhovující pracovní podmínky (45 %) a názor, že obor není perspektivní (41 %).

Absolventi na **maturitní úrovni** označili jako jednoznačně nejvýraznější důvod pro odchod do jiného oboru tvrzení, že **nesehnali práci v oboru** (77 %). Další příčiny práce v jiném oboru jsou maturanty zmiňovány mnohem méně, např. ztráta zájmu o obor (33 %) a nízký plat v oboru (27 %) a nezájem pracovat v oboru (26 %) – viz obr. 6.3.

Obr. 6.3: Důvody pro práci v jiném oboru – absolventi s vyučením a maturitou

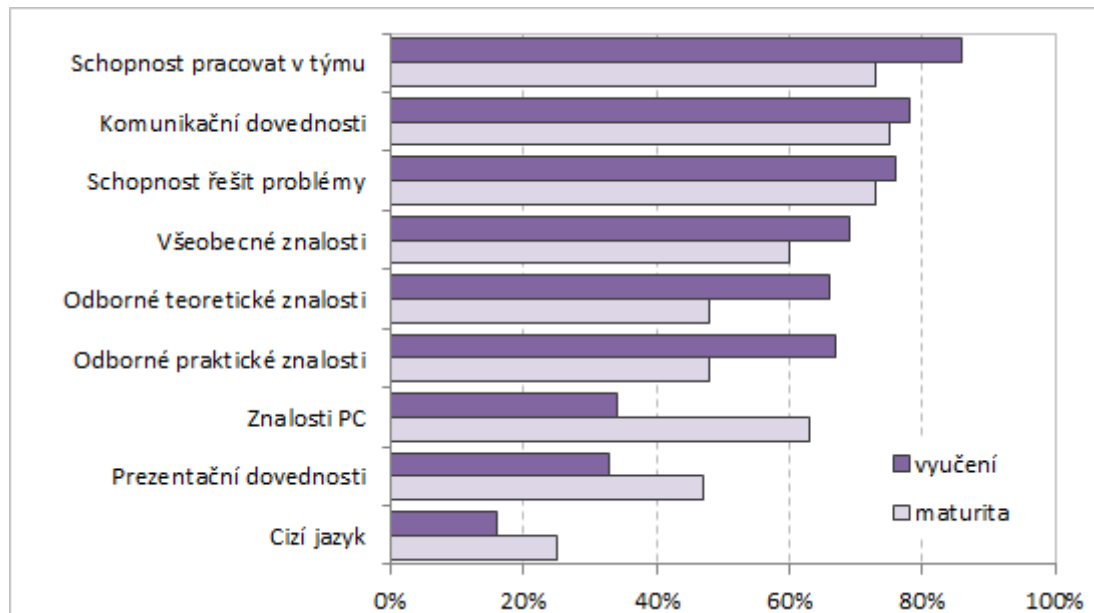
Pozn.: v % odpovědí rozhodně + spíše ano

U absolventů s maturitou je tedy jednoznačně dominantním důvodem pro práci v jiném oboru problém sehnat zaměstnání v oboru. Ukazuje se tak, že **současná ekonomická situace a stav na trhu práce vedou u absolventů s maturitou častěji k nutnosti odcházet za prací do jiných oborů vzdělání. U absolventů s vyučným listem se jedná spíše o mix několika faktorů.** Důvodem pro jejich zaměstnání v jiných oborech není tedy jen absolutní nedostatek pracovních míst v oboru, ale také nevyhovující pracovní a finanční podmínky z pohledu absolventů s vyučným listem, což následně vede ke ztrátě zájmu o práci v oboru.

6.3 Využití získaných dovedností z pohledu absolventů

Z hlediska vzdělávání i úspěšného začlenění absolventů na trh práce je také přínosné zjistit, jaké získané kompetence absolventi ze svého pohledu v zaměstnání nejvíce využívají.

Obr. 6.4: Které dovednosti absolventi s výučním listem a s maturitou ve svém prvním zaměstnání rozhodně nebo spíše využili (% odpovědí)

Ze získaných výsledků vyplývá, že nejvíce využívanými kompetencemi v prvním zaměstnání u **absolventů oborů s výučním listem** jsou **schopnost pracovat v týmu** (označilo 86 % dotazovaných absolventů), **komunikační dovednosti** (78 %) a **schopnost řešit problémy** (76 %). Až za nimi následují **všeobecné znalosti** (69 %), **odborné praktické dovednosti** (67 %) a **odborné teoretické znalosti** (66 %). Přitom potřebu odborných praktických i teoretických znalostí označili absolventi učebních oborů mnohem častěji než absolventi s maturitou.

Na maturitní úrovni vzdělání jsou podstatné z hlediska využití v prvním zaměstnání zejména **komunikační dovednosti** (75 %), **schopnost řešit problémy a pracovat v týmu** (oba 73 %). Jako další kompetence, které absolventi s maturitou využili ve svém prvním zaměstnání, byly častěji označeny **práce s počítačem** (63 %) a **všeobecné znalosti** (60 %). Ve srovnání s absolventy s výučním listem pak absolventi s maturitou mnohem častěji využili znalosti práce na počítači, prezentační dovednosti a cizí jazyk. To odpovídá i charakteru přípravy v maturitních oborech.

Z výsledků analýz zároveň poněkud překvapivě vyplývá, že klíčové kompetence - jako schopnost pracovat v týmu, řešit problémy, komunikační dovednosti a rovněž i všeobecné znalosti - jsou velmi často využívány nejen u absolventů s maturitou, ale i s vyučením. Toto hodnocení je sice založeno na subjektivním vyjádření absolventů, i přesto se zdá, že **trend většího důrazu na tzv. měkké dovednosti se nevztahuje jen na maturitní a terciární vzdělávání, ale i na učební úroveň.**

Další informace, souhrny i metodologii k tématu můžete najít v publikacích věnovaných výsledkům z dotazníkového šetření absolventů škol uskutečněného v roce 2012, jednou z nich je publikace:

TRHLÍKOVÁ, J.: *Využití kvalifikace absolventů středních škol na trhu práce. Zpráva ze šetření absolventů škol*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2013. 38 stran, (dostupné na <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-74>).

V průběhu roku 2014 bude z tohoto šetření vydána další publikace, kterou budeme moci najít na stránkách www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Publikace** → v podkapitole **Přechod absolventů ze škol na trh práce a do terciárního vzdělávání**. Najdete zde i starší publikace věnované přechodu absolventů škol na trh práce, které vycházely z dotazníkového šetření absolventů škol v minulých letech.

Stručné výtahy a souhrny k tématu přechodu absolventů na trh práce z pohledu samotných absolventů jsou uvedeny také na www.infoabsolvent.cz v sekci Absolventi a trh práce → v záložce **Využití vzdělání** → v podkapitole **Využívají absolventi škol své vzdělání?**, nebo v záložce **Vzdělávání a volba oboru** → v podkapitolách **Volba a vztah k oboru** a **Hodnocení vzdělání** (informace o spokojenosti absolventů s výběrem oboru a se získanými kompetencemi).

7. Potřeby a názory zaměstnavatelů na připravenost absolventů škol

---

V této kapitole budou představeny dílčí výsledky z dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli, v kterém byly zjišťovány jejich personální potřeby, jejich názory na připravenost absolventů škol pro pracovní uplatnění či postoje zaměstnavatelů k přijímání a nepřijímání absolventů škol. Uvedené výsledky se vztahují jen k těm zaměstnavatelům, jejichž působení souvisí převážně s maloobchodem a velkoobchodem.

7.1 Požadované dovednosti u absolventů ze strany zaměstnavatelů

► Klíčové dovednosti nebo odbornost?

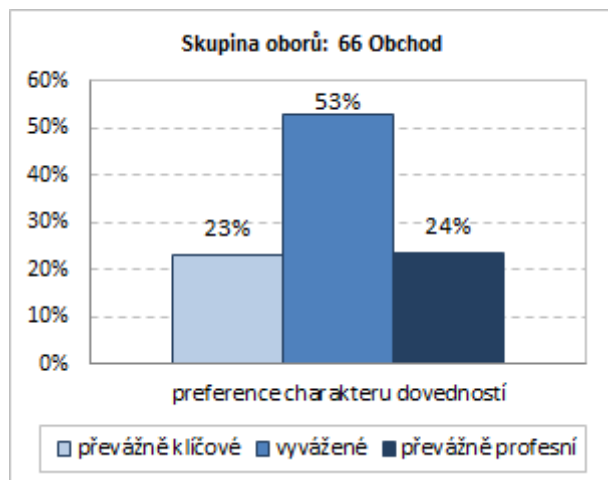
Pro plynulý přechod absolventů ze škol na trh práce je důležité, aby absolventi byli připraveni především na požadavky a potřeby budoucích zaměstnavatelů a aby jejich znalosti, schopnosti a dovednosti (tzv. kompetence) nejvíce a nejpřesněji odpovídaly tomu, co od nich potenciální zaměstnavatelé očekávají. Kompetence lze přitom rozdělit na profesní a klíčové.

Profesní kompetence jsou úzce svázány s konkrétní odborností a jejich zvládnutí umožňuje, případně usnadňuje výkon určitých profesí či povolání. **Klíčové kompetence** jsou pojímány jako kombinace znalostí, dovedností a postojů, které všichni potřebují ke svému osobnímu naplnění a rozvoji, aktivnímu občanství, sociálnímu začlenění i pro pracovní život.

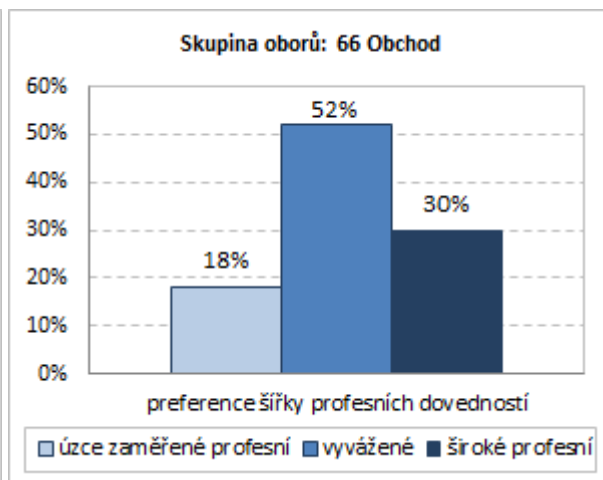
Z výsledků šetření zaměstnavatelů plyne, že zaměstnavatelé v oblasti obchodu (skupiny oborů 66 Obchod) nejčastěji **upřednostňují u zaměstnanců vyváženost mezi profesními a klíčovými dovednostmi**. S tím, jak získávají na významu kvalifikace přesahující jednotlivé profese a jak se mění i požadavky na práci, roste obecně i důraz kladený na klíčové kompetence. Jejich zvládnutí přispívá k větší flexibilitě pracovníků, tzn. k jejich schopnosti vykonávat rozličné odborné úkoly nebo měnit bez větších problémů různé profese, a napomáhá sladovat schopnosti pracovníků s požadavky kladenými ze strany zaměstnavatele.

Obr. 7.1: Preference zaměstnavatelů mezi profesními a klíčovými dovednostmi při přijímání nových pracovníků

Obr. 7.2: Míra šířky profesního záběru vhodná u nových pracovníků vzhledem k důležitosti pro firmu zaměstnavatele

► **Hluboké a úzké profesní dovednosti, nebo široké profesní dovednosti?**

V reakcích zaměstnavatelů mírně převažovaly odpovědi preferující spíše široké profesní dovednosti nad odpověďmi odpovídajícími úzkým a hlubokým profesním dovednostem. **Hodnota celkového průměru 3,66** vypovídá o **větším důrazu** kladeném na **široké profesní dovednosti** (střed tvořila na škále hodnota 3,5).

► **Kompetence, které zaměstnavatelé považují za důležité**

Nároky zaměstnavatelů souvisí s dosaženým vzděláním pracovníků, tzn., že **s rostoucí úrovní vzdělání přikládají zaměstnavatelé jednotlivým kompetencím větší význam**. Za nejdůležitější znalosti, dovednosti a schopnosti zaměstnavatelé v oblasti obchodu označili:

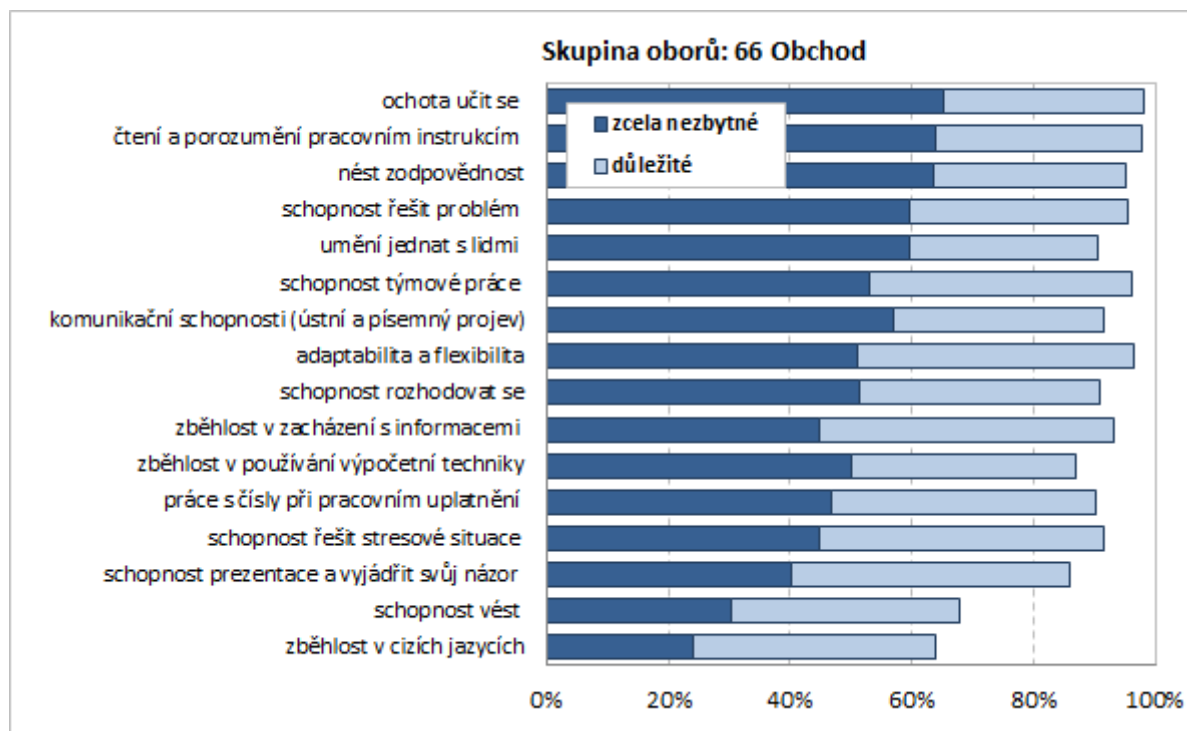
- ochotu učit se
- čtení a porozumění pracovním instrukcím
- schopnost nést odpovědnost
- schopnost řešit problém

Nejnižší požadavky na vybavenost klíčovými dovednostmi mají zaměstnavatelé na **zaměstnance se středním vzděláním s výučním listem**. Vyplyvá to už ze samotného charakteru pozic, které tito pracovníci nejčastěji zastávají (provozní pracovníci či manuální a odborné dělnické profese). Očekávají od nich zejména **ochotu učit se** a schopnost **čtení a porozumění pracovním instrukcím**. Dále také **schopnost týmové práce** a **schopnost nést zodpovědnost**.

Na **zaměstnance se středním odborným vzděláním s maturitou** jsou kladeny vyšší nároky. Souvisí to s charakterem pracovních pozic, které bývají obsazovány těmito pracovníky. Jde o pozice, které jsou spojeny s požadavky na větší samostatnost, zodpovědnost, schopnost se rozhodovat a řešit problém. Největší důraz je kladen na **ochotu učit se** a **čtení a porozumění pracovním instrukcím**. Dále na **komunikační schopnosti**, **schopnost řešit problém**, **nést odpovědnost** a **umění jednat s lidmi**.

Nejvyšší úroveň vybavenosti klíčovými kompetencemi očekávají zaměstnavatelé od **pracovníků s vysokoškolským vzděláním**. Všechny klíčové kompetence hodnotí v případě vysokoškoláků jako zcela nezbytné nebo důležité. Nejvíce jsou zdůrazňovány **schopnost řešit problém, schopnost nést zodpovědnost a komunikační schopnosti**. Dále také **schopnost rozhodovat se a čtení a porozumění pracovním instrukcím**. Za relativně nejméně důležité kompetence označili zaměstnavatelé zběhlost v cizích jazycích a schopnost vést.

Obr. 7.3: Důležitost klíčových kompetencí podle zaměstnavatelů (v % odpovědí)

Pozn.: Řazeno podle váženého průměru, tj. celkové důležitosti.

Informace o tom, jak zaměstnavatelé hodnotí důležitost vybraných klíčových kompetencí, naleznete na stránce [Důležitost kompetencí pro zaměstnavatele v jednotlivých sektorech národního hospodářství](#)⁶ na www.infoabsolvent.cz, údaje jsou uvedeny na úrovni sektorů, v kterých zaměstnavatelé převážně působí.

► Klíčové kompetence, na jejichž rozvoj by se měly školy více zaměřit

Zaměstnavatelé měli možnost vyjádřit se také k tomu, na jaké klíčové kompetence by se podle nich měly školy více zaměřit. I když se předpokládá, že v odpovědích zaměstnavatelů se promítnou právě jejich vlastní zkušenosti, odpovědi se nemusejí vztahovat jenom k danému odvětví, v němž firmy působí. Otázka byla definována obecně a zaměstnavatelé měli možnost vyjádřit se ke všem úrovním vzdělání.

Firmy působící v oblasti obchodu doporučují při **vzdělávání vyučených** více zaměřit pozornost na rozvoj schopnosti **ochoty učit se, číst a porozumět pracovním instrukcím a nést zodpovědnost**. Další výrazný podíl zaměstnavatelů požaduje zlepšení přípravy směřující k rozvoji **schopnosti řešit problém, komunikačních schopností a umění jednat s lidmi**.

⁶ Dostupné na <http://www.infoabsolvent.cz/TematickyKatalog/DStranka.aspx?KodStranky=4.1.01>

Nejvyšší požadavky na rozvoj klíčových dovedností mají zaměstnavatelé u **studentů maturitních oborů**, z čehož se dá usoudit, že právě u absolventů maturitních oborů spatřují největší nedostatky v oblasti klíčových dovedností. Deklarována je zejména potřeba zaměřit více pozornosti na rozvoj schopnosti **nést zodpovědnost, zběhlosti v cizích jazycích a komunikačních schopností**. Pozornost doporučují zaměřit i na rozvoj **schopnosti řešit problém, umění jednat s lidmi a schopnosti rozhodovat se**.

V případě **vysokoškoláků** figuruje na předních místech nutnost většího rozvoje schopnosti **umění jednat s lidmi, nést zodpovědnost a schopnosti vést**. Značný důraz je kladen také na rozvoj **schopnosti řešit stresové situace a schopnosti rozhodovat se**.

Tab. 7.1: Klíčové kompetence, na jejichž rozvoj by se měly školy více zaměřit (v % odpovědí)

klíčové kompetence	vyučení	střední s maturitou	VŠ	celkem
nést zodpovědnost	55,6%	65,3%	53,7%	58,2%
umění jednat s lidmi	44,9%	59,7%	58,8%	54,5%
schopnost řešit problém	49,1%	61,6%	48,1%	52,9%
ochota učit se	59,7%	56,5%	40,7%	52,3%
komunikační schopnosti (ústní a písemný projev)	44,9%	63,0%	44,9%	50,9%
schopnost řešit stresové situace	38,9%	56,5%	51,9%	49,1%
schopnost rozhodovat se	34,7%	57,9%	50,5%	47,7%
schopnost prezentace a vyjádřit svůj názor	36,1%	56,9%	47,2%	46,8%
zběhlost v cizích jazycích	29,6%	63,9%	45,8%	46,5%
schopnost týmové práce	38,9%	52,3%	43,1%	44,8%
čtení a porozumění pracovním instrukcím	56,0%	45,8%	29,6%	43,8%
zběhlost v zacházení s informacemi	39,4%	51,9%	37,0%	42,7%
práce s čísly při pracovním uplatnění	43,1%	50,0%	30,6%	41,2%
adaptabilita a flexibilita	35,6%	45,4%	39,4%	40,1%
zběhlost v používání výpočetní techniky	34,7%	44,9%	34,3%	38,0%
schopnost vést	13,4%	39,8%	53,2%	35,5%
jiné	6,0%	6,9%	6,5%	6,5%

7.2 Charakteristiky přijímání absolventů do zaměstnání z pohledu zaměstnavatelů

► Kritéria ovlivňující přijetí pracovníka s praxí a absolventa

Zaměstnavatelé působící v oblasti obchodu kladou při **přijímání absolventů** největší důraz na:

- zájem o práci a chuť pracovat
- pracovní nasazení
- ochotu se dále vzdělávat
- komunikativnost

V případě pracovníků s pracovními zkušenostmi rozhoduje především charakter předchozí praxe a profesní zkušenosti, pracovní nasazení a zájem o práci. Na požadované vzdělání kladou firmy větší důraz v případě absolventů, u pracovníků s praxí je důležitější již předchozí praxe než vzdělání.

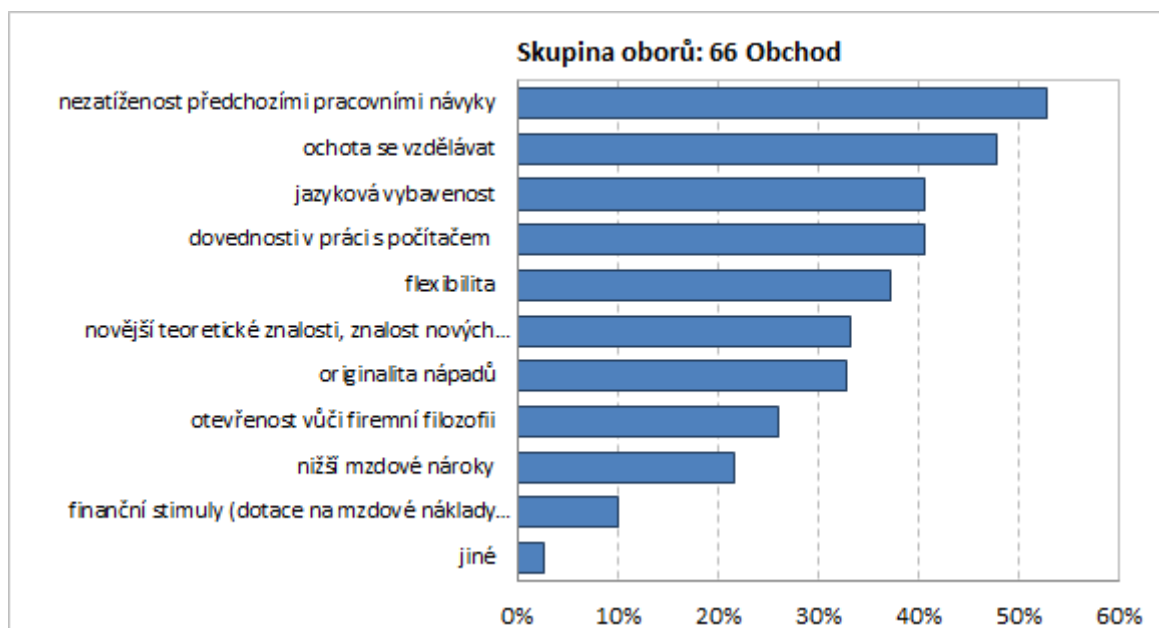
Tab. 7.2: Kritéria pro přijetí zaměstnanců (podíl firem s tímto požadavkem)

Kritéria pro přijetí zaměstnanců (podíl firem s tímto požadavkem)			
u absolventů		u pracovníků s praxí	
zájem o práci, chuť pracovat	89,0%	předchozí praxe, profesní zkušenosti	84,5%
pracovitost, pracovní nasazení	79,0%	pracovitost, pracovní nasazení	81,2%
ochota dále se vzdělávat	73,5%	zájem o práci, chuť pracovat	80,1%
komunikativnost	73,5%	samostatnost	76,2%
samostatnost	71,8%	komunikativnost	75,7%
flexibilita	65,2%	ochota nést odpovědnost	71,3%
důslednost	64,6%	odborná kvalifikace, orientace v oboru	69,6%
požadované vzdělání	63,0%	ochota dále se vzdělávat	69,1%
schopnost týmové práce	63,0%	flexibilita	68,0%
znalost jazyků	59,1%	důslednost	66,3%
řidičské oprávnění	59,1%	schopnost týmové práce	63,5%
ochota nést odpovědnost	57,5%	řidičské oprávnění	62,4%
odborná kvalifikace, orientace v oboru	52,5%	reference	61,9%
reference	30,4%	znalost jazyků	45,9%
předchozí praxe, profesní zkušenosti	7,7%	požadované vzdělání	36,5%
jiné	2,2%	jiné	2,8%

► Proč zaměstnavatelé přijímají absolventy škol?

Většina firem působících v oblasti obchodu se přijímání absolventů nevyhýbá, v některých případech jsou absolventi dokonce preferováni (v 15 %).

Obr. 7.4: Důvody přijímání absolventů škol z pohledu zaměstnavatelů

Hlavním důvodem firem pro rozhodnutí přijmout absolventy je jejich **nezatíženost předchozími pracovními návyky** a jejich **ochota se dále vzdělávat**. Zaměstnavatelé oceňují také jejich jazykovou vybavenost, dovednosti v práci s počítačem, flexibilitu, ale i jejich novější teoretické znalosti a znalosti nových technologií. Domnívají se také, že absolventi mají originální nápady.

Méně častými důvody jsou nižší mzdové nároky a případné finanční stimuly (dotace na mzdové náklady poskytované úřadem práce).

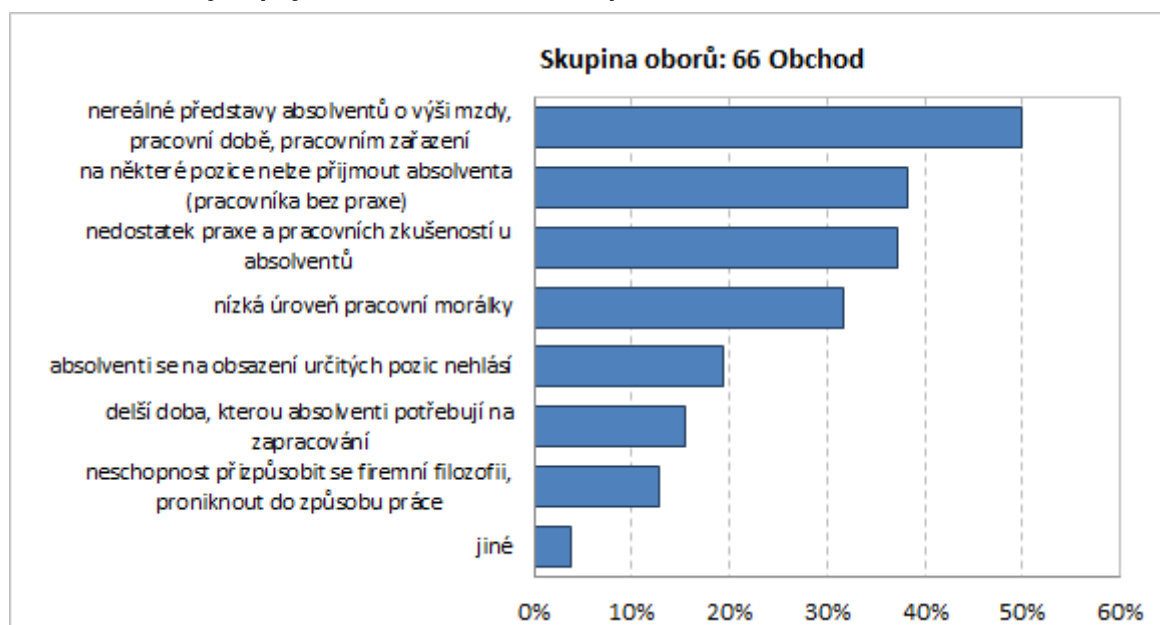
► Jaké jsou důvody nepřijímání absolventů?

Ačkoli významná část firem je otevřená vůči přijímání absolventů, část zaměstnavatelů se přesto absolventům spíše vyhýbá (14%).

Hlavními důvody, proč zaměstnavatelé nepřijímají absolventy, jsou **nereálné představy absolventů o výši mzdy, pracovní době nebo pracovním zařazení**. Část zaměstnavatelů se domnívá, že **na některé pozice ani nelze absolventa přijmout**, protože pro výkon dané profese je nezbytná praxe. Firmy považují za častý důvod k nepřijetí absolventa také **nedostatek praxe a pracovních zkušeností**.

Část zaměstnavatelů má zkušenost s **nízkou úrovní pracovní morálky absolventů** a z toho důvodu se jejich přijetí spíše vyhýbá. Objevuje se zde také názor řady zaměstnavatelů, že **absolventi o jisté pracovní pozice nejeví zájem** a nehlásí se na ně. Jako nevýhodu označují i **delší dobu, kterou absolventi potřebují na zapracování**. Spíše okrajově se stává, že firma absolventy nepřijme kvůli jejich neschopnosti přizpůsobit se firemní filozofii či proniknout do způsobu práce.

Obr. 7.5: Důvody nepřijímání absolventů škol z pohledu zaměstnavatelů

7.3 Poptávka po profesích či oborech vzdělání na trhu práce

nedostatkové profese či obory vzdělání	počet
obchodník, obchodní zástupce	12
prodavač	10
obráběč kovů	9
technik, technický pracovník (obecně)	8
pracovník IT, výpočetní techniky	8
strojní mechanik, zámečnick	7
manažér, vedoucí pracovník	5
účetní, ekonom	5

Nedostatek pracovníků určitých profesí pociťuje 53 % firem z oblasti obchodu, z toho 97 % se vyjádřilo i konkrétně vyjmenováním profesí či oborů vzdělání, u kterých se potýkají s jejich nedostatkem.

Firmy nejvíce postrádají **obchodníky a obchodní zástupce**, odborné **prodavače** a **obráběče kovů, soustružníky** (zejména ve velkoobchodě se stroji). Chybí jim i **technici**

(zde jsou zahrnuté technické profese bez bližší specifikace, tj. nevíme ani oborové zaměření) a **pracovníci IT a výpočetní techniky**.

Zaměstnavatelé byli požádáni, aby se pokusili stanovit obory vzdělání, po kterých bude podle jejich názoru na trhu práce poptávka v dalších letech. Měli možnost vyjádřit se k více oborům, a to nejen z odvětví, ve kterých působí. Do jisté míry se zde projevuje přímá vazba mezi oborovým zaměřením firem a profesemi, po kterých bude v příštích letech poptávka.

Za profese, po kterých bude v příštích letech poptávka, lze podle vyjádření zaměstnavatelů označit především **pracovníky IT, výpočetní techniky, řemeslníky** různého charakteru (nebyli přesněji specifikováni), **techniky** (také blíže nespecifikováni) a absolventy **strojírenských oborů**. Předpokládají, že z oblasti obchodu mají dobré vyhlídky na uplatnění absolventi **Managementu a marketingu a obchodníci a obchodní manažeři**.

perspektivní profese či obory vzdělání	počet
pracovník IT, výpočetní techniky	58
řemeslník (obecně)	39
technik, technický pracovník (obecně)	27
Strojírenství a strojírenská výroba	22
instalatér, topenář	21
obráběč kovů	16
zedník, obkladač	16
Management, marketing	16
strojí mechanik, zámečnick	14
Stavebnictví	11
mechanik seřizovač	9
mechanik elektronik, elektrotechnik	9
obchodník, obchodní manažér	8
Obchod	8

Informace v této kapitole vychází z dotazníkového šetření mezi zaměstnavateli, které uskutečnil Národní ústav pro vzdělávání v rámci projektu VIP Kariéra II – KP v roce 2012. Některé výsledky z tohoto šetření již byly zpracovány a vydány v publikaci:

DOLEŽALOVÁ, G. – VOJTĚCH, J.: *Potřeby zaměstnavatelů a připravenost absolventů škol – šetření v terciárním sektoru*. Praha: NÚV, 2014 (dostupné na: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-85>).

Další výsledky z tohoto dotazníkového šetření budou publikovány v roce 2014. Všechny publikace budou umístěny také na stránkách www.infoabsolvent.cz v sekci Absolventi a trh práce → v záložce **Publikace** → v podkapitole [Potřeby trhu práce, uplatnění absolventů škol na trhu práce](#).

Další informace, souhrny i metodologii k tématu potřeb zaměstnavatelů jsou uvedeny také na www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Požadavky zaměstnavatelů** → v podkapitole [Kompetence důležité pro zaměstnání](#) a [Charakteristiky přijímání do zaměstnání](#).

8. Trh práce a zaměstnanost v ČR a EU

Pro komplexní pohled na potřeby trhu práce je potřeba se podívat i na dlouhodobější vývoj zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích či profesních skupinách. Ten totiž dokáže napovědět, jak se může zaměstnanost v dílčím segmentu vyvíjet dál. Národní ústav pro vzdělávání má zpracovanou obsáhlou studii zaměřenou na analýzy změn trhu práce v ČR a EU a nastínění možného vývoje potřeb na trhu práce v ČR.

Výchozí publikace:

LEPIČ, M., KOUCKÝ J.: *Kvalifikační potřeby trhu práce - Analýzy proměn trhu práce v ČR a EU, jejich trendy a faktory a projekce vývoje kvalifikačních potřeb pracovního trhu v ČR*. Praha: NÚV, 2012. 80 stran, (dostupné na: <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/PublikaceAbsolventi?Stranka=9-0-79>).

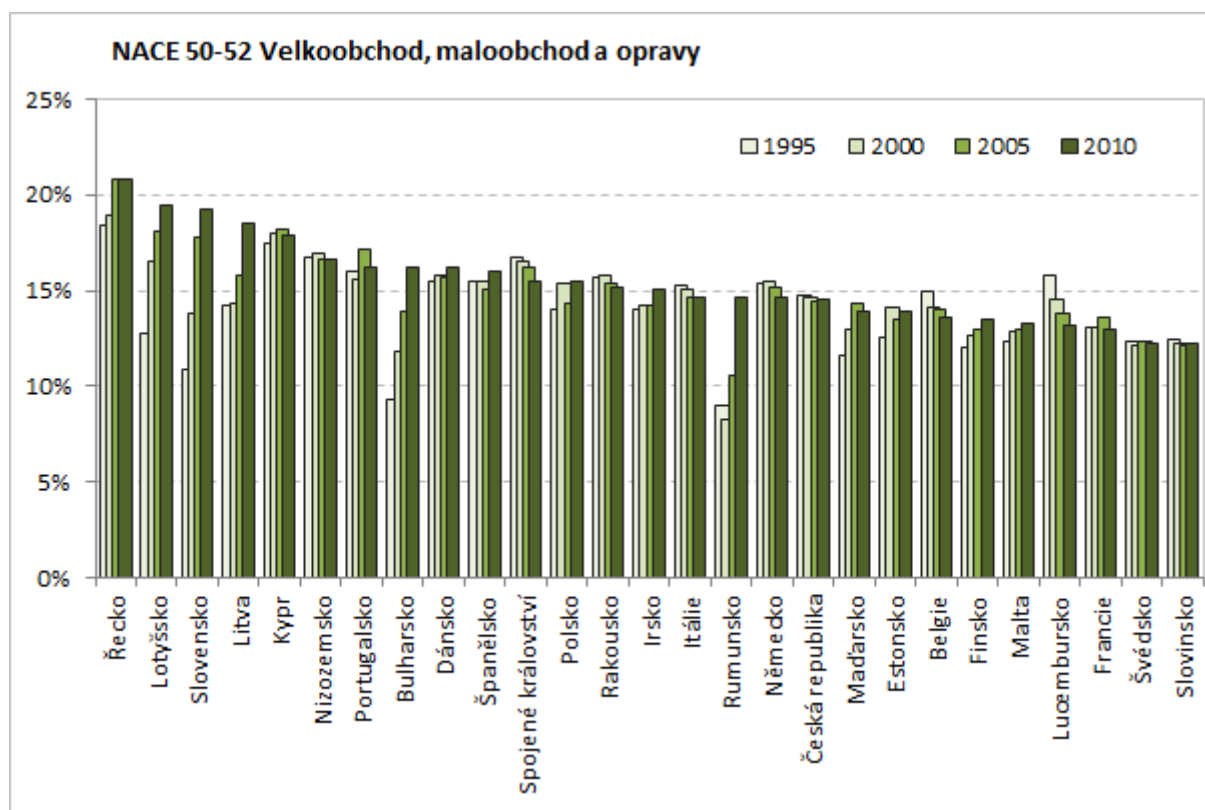
Kromě této publikace byly vytvořeny také reporty za 24 hospodářských odvětví a za 60 profesních seskupení. Všechny tyto materiály lze nalézt na stránkách www.infoabsolvent.cz v sekci **Absolventi a trh práce** → v záložce **Zaměstnanost** → v podkapitole **Vývoj zaměstnanosti v ČR a EU**.

8.1 Zaměstnanost podle odvětví

Obchodní činnosti jsou ekonomickými subjekty prováděny napříč celým hospodářstvím, ovšem typické a převažující jsou především v odvětví **Velkoobchod, maloobchod a opravy**. Z hlediska zaměstnanosti toto odvětví dlouhodobě stagnuje. Od roku 1995 se snížil počet pracovníků v odvětví Velkoobchod, maloobchod a opravy o více než 6 tisíc, tedy asi jen o 1 %. V roce 2010 v něm tak v ČR bylo zaměstnáno 751 tisíc osob. Podíl odvětví na celkové zaměstnanosti kolísal v období 1995 – 2005 mezi **14,4 až 14,7 %**.

V porovnání s ostatními zeměmi EU je podíl odvětví **Velkoobchod, maloobchod a opravy** na celkové zaměstnanosti v České republice **jen mírně podprůměrný**, neboť v průměru EU činí stejný údaj 15,0 % z celkové zaměstnanosti. V zemích Evropské unie se podíl zaměstnaných v této profesní skupině pohybuje od 12,2 % ve Slovinsku a Švédsku po 21 % v Řecku. V posledním desetiletí významně vzrostl podíl zaměstnaných v tomto odvětví v Lotyšsku, Litvě, na Slovensku a v Bulharsku a Rumunsku.

Obr. 8.1: Podíl zaměstnaných v daném odvětví v zemích EU

► Vývoj do roku 2020

V příštích letech lze očekávat spíše mírný nárůst počtu zaměstnaných v tomto odvětví v ČR. V roce 2020 by podle prognóz mělo být zaměstnáno v odvětví Velkoobchod, maloobchod a opravy 791 tisíc osob, což je **o 5,5 % více** (o 41 tisíc více) než v roce 2010. Nejvýrazněji by se měl zvýšit počet zaměstnaných osob ve třech skupinách povolání (obchodní a přepravní

zástupci, pracovníci úřadů, pokladníci, pracovníci v příbuzných oborech a odborní zprostředkovatelé obchodních a finančních transakcí. Naopak pokles počtu pracovních míst se očekává především u prodavačů ve stáncích a na tržištích.

Neznamená to však, že během příštích let bude potřeba obsadit pouze zmíněná nová pracovní místa. V odvětví totiž do roku 2020 v důsledku odchodu do důchodu opustí své pracovní místo téměř 158 tisíc osob. Z nich bude přibližně 48 % se středním vzděláním s výučním listem a 35 % se středním vzděláním s maturitou. Do roku 2020 bude tedy v ČR v odvětví Velkoobchod, maloobchod a opravy potřeba nově obsadit až téměř 200 tisíc pracovních míst. Skutečný počet uvolněných pozic však bude v reálu nižší, ať už vlivem zvýšení věku odchodu do důchodu, vyšší zaměstnanosti důchodců či zánikem míst v důsledku inovací a technologického pokroku.

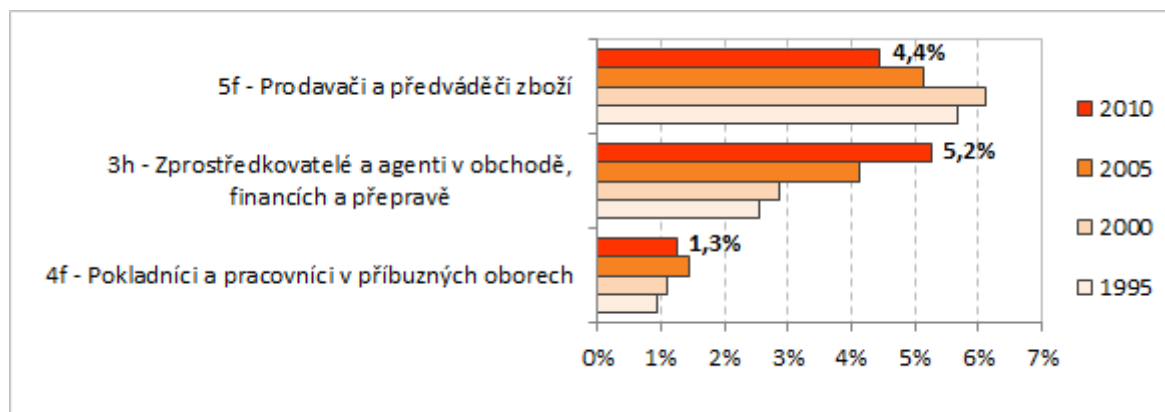
Pro podrobnější údaje o vývoji struktury zaměstnanosti v jednotlivých odvětvích se podívejte na stránku <http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-4-02>, kde si můžete vybrat odvětví, které Vás zajímá.

8.2 Zaměstnanost podle profesních skupin

Zaměstnanost v odvětví **Velkoobchod, maloobchod a opravy** byla tvořena v roce 2010 z 29 % profesní skupinou **Prodavači a předváděči zboží**. Právě pro tuto skupinu profesí je připravována většina absolventů oborů s výučním listem ve skupině 66 Obchod. Dalších 20 % zaměstnaných v tomto odvětví tvoří profesní skupiny **Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě** a **Pokladníci a pracovníci v příbuzných oborech**, které přibližně odpovídají potřebě ekonomického či obchodního vzdělání s maturitou.

V roce 2010 bylo v České republice zaměstnáno téměř 228 tisíc osob v profesní skupině **Prodavači a předváděči zboží**, což představuje 4,4 % zaměstnaných v ČR, v profesní skupině **Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě** pracovalo 269 tisíc osob (tj. 5,2 %) a ve skupině **Pokladníci a pracovníci v příbuzných oborech** se jednalo o počet 64 tisíc zaměstnaných (tj. 1,3 % zaměstnaných v ČR).

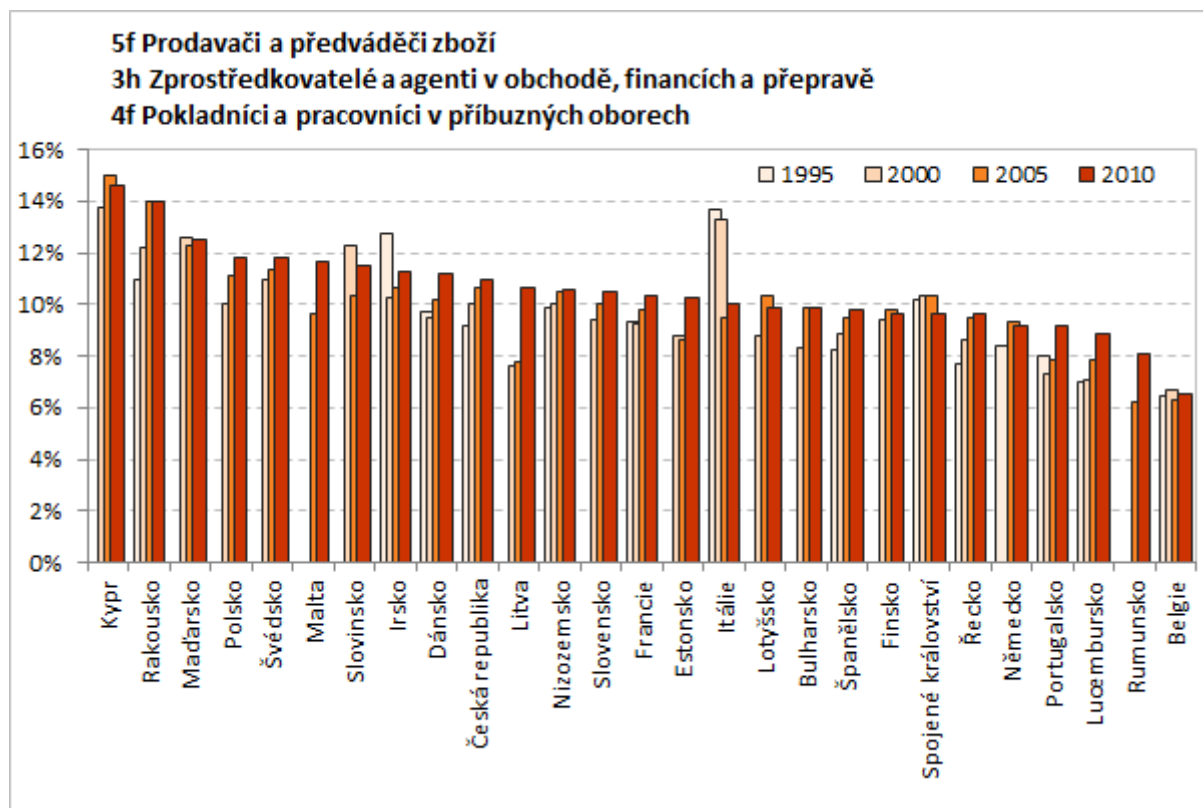
Obr. 8.2: Podíl zaměstnaných ve vybraných profesních seskupeních v ČR

Celkem v těchto zmíněných obchodních a ekonomických profesích tedy v ČR v roce 2010 pracovalo přibližně 11 % zaměstnaných. Tento podíl se v minulosti mírně zvyšoval, v roce 1995 dosahoval 9,1 %. Zatímco klesá zastoupení prodavačů a předváděčů zboží, naopak přibývá pracovníků na pozicích obchodních a finančních agentů a zprostředkovatelů (viz obr. 8.2). Ve srovnání se zeměmi EU se jedná o **mírně nadprůměrné zastoupení**. V EU27 se celkový podíl těchto obchodně-ekonomických profesí pohyboval kolem 9,9 %. Podobné

zastoupení jako Česká republika mají také Irsko, Slovinsko, Litva, Nizozemsko, Slovensko apod.

Obr. 8.3: Podíl zaměstnaných v daném profesním seskupení v zemích EU

► **Vývoj do roku 2020**

Z pohledu předpokládaného vývoje zaměstnanosti v těchto profesních skupinách lze u skupiny Prodaváci a předváděči zboží podle prognózy očekávat ještě další snížení počtu zaměstnaných, a to až o 63 tisíc; u všech ostatních zmíněných profesních skupin zaměřených na obchodní činnosti se očekává naopak růst zaměstnanosti, celkově asi o 120 tisíc. Během příštích let bude nutné také obsadit pracovní místa uvolněná v důsledku odchodu pracovníků do důchodu (celkem asi 103 tisíc). Do roku 2020 bude tedy v České republice potřeba obsadit asi 163 tisíc pracovních míst, **nejvíce pak Zprostředkovatele a agenti v obchodě, financích a přepravě**. Skutečný počet uvolněných míst však bude v reálu nižší. Některá místa zaniknou díky technologickému pokroku, a tudíž i zvyšující se produktivitě práce, další zůstanou obsazena vlivem zvýšení věku odchodu do důchodu nebo vyšší zaměstnanosti důchodců.

Pro podrobnější údaje o vývoji struktury zaměstnanosti v jednotlivých profesních seskupeních se podívejte na následující stránku, kde si můžete vybrat profesní skupinu, která Vás zajímá (<http://www.infoabsolvent.cz/Temata/ClanekAbsolventi/4-4-03>).

9. Závěr

Počet absolventů obchodních oborů na úrovni středních škol (bez nástaveb) dlouhodobě klesá, v roce 2013 jich úspěšně zakončilo studium 2,1 tisíc, což je o 30 % méně než v roce 2010. Pokles počtu absolventů skupiny 66 Obchod je vyšší než pokles počtu absolventů středních škol celkem. To svědčí o **dlouhodobé ztrátě zájmu o tyto obory vzdělání mezi žáky základních škol. Tento trend se týká jak obchodních oborů s výučním listem, tak s maturitou.** V roce 2013 tvořili absolventi skupiny oborů **66 Obchod 2,3 % všech absolventů středních škol (bez nástaveb).** Patří tedy k méně zastoupeným skupinám oborů.

I v dalších letech lze očekávat pokles počtu absolventů obchodních oborů vzdělání, což potvrzují údaje o počtech nově přijatých žáků do oborů středních škol (bez nástaveb). V posledních 4 letech se snížil počet nově přijatých žáků do středních škol o dalších 10 %, počet nově přijatých žáků do oborů skupiny 66 Obchod však klesl o více než 25 %. **Odklon zájmu se však tentokrát týká obchodních maturitních oborů s odborným výcvikem (kategorie L/0 – týká se tedy oboru Obchodník). U obchodních oborů s výučním listem se situace stabilizovala a v posledních 4 letech podíl nově přijatých spíše stagnuje.**

Nejnižší podíl nově přijatých žáků do obchodních oborů středních škol (bez nástaveb) se vyskytuje v Pardubickém a Zlínském kraji, nejvyšší podíl pak v krajích Ústeckém a Olomouckém.

Někteří absolventi maturitních obchodních oborů vzdělání nepřechází na trh práce okamžitě, ale následně **pokračují ve studiu** na vyšších odborných nebo **častěji na vysokých školách.** Z absolventů obchodních maturitních oborů s odborným výcvikem **kategorie L/0** jich je **přijato do terciárního vzdělávání 33 %.** Většina z nich pokračuje ve vysokoškolském studiu ekonomicko-administrativních programů. V prvních dvou letech však vysokoškolské studium ukončí 29 % absolventů obchodních oborů kategorie L0.

Obecně lze říci, že maturanti ze skupiny oborů **Obchod** kategorie L/0 se do terciárního vzdělávání hlásí častěji než jiní absolventi z kategorie, ovšem jsou méně úspěšní při přijímacích zkouškách. **Na trh práce ihned po škole přechází přibližně jen 67 % absolventů maturitních obchodních oborů kategorie L/0.**

A jak je to s **nezaměstnaností absolventů oborů skupiny 66 Obchod?** Jejich hodnoty kopírují trendy nezaměstnanosti absolventů škol celkově. Po roce 2008 se nezaměstnanost absolventů obchodních oborů postupně zvyšovala vlivem ekonomické recese. Po mírném zlepšení v letech 2011 a 2012 se pak znovu zvýšila **v roce 2013 na nová maxima. V roce 2014 se však situace na trhu práce stabilizovala a nezaměstnanost absolventů škol opět v porovnání s předchozím rokem klesla. Přesto v dubnu 2014 dosahovala míra nezaměstnanosti absolventů vyšších hodnot než v roce 2012.** To je obecný trend napříč všemi skupinami oborů vzdělání.

V porovnání s jinými skupinami oborů lze konstatovat, že **nezaměstnanost absolventů obchodních oborů vzdělání je dlouhodobě napříč všemi kategoriemi vzdělání spíše nadprůměrná.**

Z dotazníkového šetření absolventů bylo zjištěno, že **absolventi obecně mají v závěru školy velký zájem pracovat ve vystudovaném nebo příbuzném oboru vzdělání.** Jen přibližně 12 % absolventů s výučním listem a 10 % absolventů s maturitou uvedlo, že už

v době ukončení studia měli **záměr pracovat v jiném oboru, než jaký vystudovali**. Reálná situace po přechodu absolventů na trh práce však vypadá jinak. **Po třech letech od ukončení školy však pracuje ve vystudovaném či příbuzném oboru** podle svých vyjádření jen **61 % vyučených absolventů** a **49 % absolventů s maturitou**.

Z porovnání **shody mezi získaným vzděláním a vykonávaným zaměstnáním** z údajů Výběrového šetření pracovních sil vyplývá, že mezi zaměstnanými **absolventy obchodních oborů s výučním listem** ve věku 20 – 24 let jich **55 % pracuje v oborech, které se zcela nebo částečně shodují s jejich oborem**, naopak 43 % jich pracuje ve zcela jiném oboru. Ze statistik je zřejmé, že 40 % mladých absolventů obchodních oborů s výučním listem pracuje jako Provozní pracovníci ve službách a obchodě, dalších 25 % pak jako Kvalifikovaní dělníci a výrobci.

V případě **absolventů obchodních oborů s maturitou** jich pracuje **zcela nebo částečně ve shodě s vystudovaným oborem 50 %**, naopak 42 % pracuje v hrubé neshodě s vystudovaným oborem. Uplatnění absolventů obchodních oborů s výučním listem i oborů s maturitou lze tedy z hlediska **hodnocení shody** získaného vzdělání a vykonávaného zaměstnání **hodnotit spíše průměrně**.

Důvodů pro práci v jiném oboru může být hned několik. Absolventi oborů s výučním listem, kteří pracují mimo obor, častěji jmenovali mix několika faktorů; nejfrekventovanější důvody však podle nich představují **nemožnost sehnat práci v oboru a nízký plat v oboru**, dále ještě **ztráta zájmu o práci v oboru a nevyhovující pracovní podmínky**. U absolventů maturitních oborů ovšem jednoznačně dominoval důvod, že **nesehnali práci v oboru**.

Zaměstnavatelé působící v oblasti obchodu se většinou nebrání přijímání absolventů, někdy je dokonce i preferují (přibližně 15 % zaměstnavatelů), neboť nejsou **zatíženi pracovními návyky**, jsou **ochotni se vzdělávat, mají lepší jazykovou vybavenost a umí lépe pracovat s počítači**. Na druhé straně však zaměstnavatelé uvádějí, že **absolventi mají nereálné představy** o výši mzdy, pracovním zařazení či pracovní době, že na **některé pozice není možné přijmout absolventa bez předchozí praxe a mají nedostatek praxe a pracovních zkušeností**. Pro některé je také nevhodou **nízká úroveň pracovní morálky**.

Absolventi skupiny oborů **Obchod** nacházejí uplatnění především v **maloobchodě**. Dlouhodobě sice poklesl počet malých prodejen, na druhou stranu vyrostlo velké množství nákupních center. Roste také význam internetu v obchodě, a to nejen jako informačního a komunikačního nástroje mezi zákazníkem a poskytovatelem služeb. Výrazně tedy rostou nároky na ICT znalosti, komunikační dovednosti, pružnost a adaptabilitu, a to především u pracovníků nižšího a středního managementu.

Z hlediska zaměstnanosti toto odvětví dlouhodobě spíše stagnuje. Vývoj a prognózy zaměstnanosti pro absolventy skupiny oborů **66 Obchod** je vhodnější sledovat z pohledu vývoje podle profesních skupin. Pro tento účel byly zvoleny profesní skupiny **Prodavači a předváděči zboží, Zprostředkovatelé a agenti v obchodě, financích a přepravě a Pokladníci a pracovníci v příbuzných oborech**. V roce 2010 bylo v ČR v těchto profesích zaměstnáno celkem 11 % zaměstnaných.

U skupiny Prodavači a předváděči zboží lze podle prognózy očekávat spíše snížení počtu zaměstnaných, u všech ostatních zmíněných profesních skupin zaměřených na obchodní činnosti se očekává naopak růst zaměstnanosti. Během příštích let nebude potřeba také

obsadit pracovní místa uvolněná v důsledku odchodu pracovníků do důchodu. Nejvíce pracovních míst bude zaměřeno na **Zprostředkovatele a agenty v obchodě, financích a přepravě.**

Ve specializovaných prodejnách se mohou uplatnit vzdělání v oboru, vyžadují se vyšší znalosti produktů a odborné poradenství. Na pokladnách hypermarketů a supermarketů se vyšší znalosti nevyžadují, zaměstnávají se zde pracovníci na částečné či zkrácené úvazky, brigádníci, často vzdělaní v úplně jiných oborech. Nároky na odbornou způsobilost zaměstnanců tedy pravděpodobně porostou. **Proto také zaměstnavatelé označují jako důležité kompetence u absolventů škol kromě schopností porozumět pracovním instrukcím a nést zodpovědnost také ochotu učit se a schopnost řešit problém.**

Jak už bylo zmíněno, obchodní obory na středních školách se potýkají se snižujícím počtem nově přijatých žáků. Nezaměstnanost absolventů škol obchodních oborů je spíše nadprůměrná. Přesto existuje - a v budoucnu bude existovat - poptávka po výše kvalifikovaných pracovnících s obchodně-ekonomickým zaměřením, a to hlavně o různé zprostředkovatele a obchodní agenty.